

Vad tycker eleverna själva?

Inflytande och trivsel

Linda Wiksten

Lärarexamen, avancerad nivå
Lärarexamen 270/300/330 hp

Luleå tekniska universitet
Institutionen för konst, kommunikation och lärande

Luleå Tekniska Universitet
Examensarbete VT 2012
Lärarytildning

Linda Wiksten

Handledare Lisbeth Lindström

Vad tycker gymnasieeleverna själva?

Inflytande och trivsel

Abstrakt

Vi som arbetar i skolan har ett demokratiskt uppdrag; vi ska förmedla demokratiska grundprinciper och i demokratins anda ska sålunda eleverna få vara med och påverka sin studiekontext med allt vad den innebär i form av miljö och utbildningsinnehåll. I skolan handlar det om att eleverna ska få utöva inflytande på sin skolas fysiska miljö men också sin utbildning och sitt lärande. En litterär studie har gjorts för att få vetskap om vad som står att läsa i bland annat styrdokument och forskning om elevinflytande. Att låta eleverna vara med och påverka sin skolgång är en självklarhet vilken regleras i skollag, skolförordning och läroplan. Även i de kommunala och de lokala styrdokumenterna regleras elevinflytande. Skolan är till för eleverna och ska förbereda eleverna inför deras kommande liv i arbete, studier och inte minst såsom varande samhällsmedborgare. Vi pedagoger har ett klart och tydligt demokratiskt uppdrag i och med detta. Ett reellt elevinflytande ger eleverna möjlighet att växa som individer och skapar trygghet och trivsel. I detta arbete ska elevernas uppfattning om hur elevinflytande fungerar lyftas fram och granskas i förhållande till styrdokumentet. För att ta reda på hur eleverna upplever sitt inflytande och hur eleverna trivs i skolan har jag valt att jämföra eleverna vid två gymnasiala skolor. Den ena skolan är kommunal och den andra är en friskola. Eleverna på de två skolorna utbildas på liknande program; olika former av energi- och elprogram. För att få fram uppgifter från eleverna har en kvantitativ studie gjorts i form av att enkäter har delats ut till eleverna i årskurserna 1, 2 och 3. Eleverna har fått svara på frågor om trivsel och inflytande. Av svaren att döma finns vissa skillnader skolorna emellan och tendensen är att de elever som går på friskolegymnasiet upplever att de har större inflytande samt högre trivsel än eleverna vid den kommunala skolan.

Nyckelord; elevinflytande, inflytande, demokrati, trivsel

Abstrakt

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte	2
2.1 Forskningsfrågor	2
3. Bakgrund	3
3.1 Litteratur	3
3.1.1 Elevinflytande.....	3
3.1.2 Dialog och demokrati; litteratur och teori.....	4
3.1.3 Litteratur och forskning om entreprenöriellt lärande.....	5
3.1.4 Teorier om demokratisk fostran.....	6
3.1.5 Elevorganisationer.....	7
3.1.6 Aktuell forskning om föräldrainflytande.....	7
3.2 Förankring i lagar och förordningar	8
3.2.1 Skollagen.....	8
3.2.2 Skolförordningen.....	8
3.2.3 Läroplanen.....	8
3.2.4 Aktuell kommuns skolplan.....	9
3.2.5 Den kommunala gymnasieskolans lokala styrdokument och arbetsplan.....	10
3.2.6 Friskolegymnasiets lokala styrdokument och arbetsplan.....	10
4. Metod	11
4.1 Metodeliteratur	11
4.2 Enkäten	11
4.3 Procedur	12
4.4 Respondenter	12
4.5 Skolorna	13
4.5.1 Skola A.....	13
4.5.2 Skola B.....	13
5. Resultat	14
5.1 Trivselfrågor	14
5.1.1 Nöjd.....	14
5.1.2 Roligt.....	16
5.1.3 Trygg.....	18
5.1.4 Mysigt.....	19
5.1.5 Mat.....	21

5.2	Frågor om inflytande	23
5.2.1	Individuell studieplan	23
5.2.2	Påverka hjälpmedel	25
5.2.3	Schema	26
5.2.4	Påverka sina kunskaper	28
5.2.5	Testa sina kunskaper	29
5.2.6	Fysiska miljön	31
5.2.7	Elevråd	33
5.2.8	Elefskyddsombud	34
5.3	Övriga frågor	36
5.3.1	Motto	36
5.3.2	Stolt	38
5.4	Elevernas reflektioner	40
5.4.1	Eget tillägg	40
6.	Diskussion	42
6.1	Metoddiskussion	42
6.2	Resultatdiskussion	43
6.2.1	Inflytande; diskussion	43
6.2.2	Trivseldiskussion	44
6.2.3	Skillnader och likheter mellan Skola A och Skola B	45
6.3	Avslutande reflektioner	46
6.4	Förslag på vidare forskning	47
	Referenslista	49

(Bilaga 1)

Figurförteckning

Figur 1	”Nöjd”	14
Figur 2	”Roligt”	16
Figur 3	”Trygg”	18
Figur 4	”Mysigt”	19
Figur 5	”Mat”	21
Figur 6	”Individuell studieplan”	23
Figur 7	”Påverka hjälpmedel”	25
Figur 8	”Schema”	26
Figur 9	”Påverka sina kunskaper”	28
Figur 10	”Testa sina kunskaper”	29
Figur 11	”Fysiska miljön”	31
Figur 12	”Elevråd”	33

Figur 13 "Elevskyddsombud"	34
Figur 14 "Motto"	36
Figur 15 "Stolt"	38

1. Inledning

Under mina år som studerande och vikarierande vid olika skolor har jag träffat och mött många klasser med deras elever, pedagoger och annan personal samt varit med om olika sätt att bemöta eleverna. Alltför ofta har jag upplevt att elevernas låga slocknat då skolan inte kunnat möta eleverna på ett adekvat sätt. Elevernas egna engagemang och vilja har sagts vara det som ska tas tillvara på samt att låta dem vara med och utforma lärandet. Dock har eleverna sällan sett, eller förstått, hur de påverkat och inte känt något inflytande över sin egen studiesituation. Det har varit ”mycket snack och liten verkstad” anser jag.

Att ta tillvara på elevernas engagemang i sitt lärande och utveckling måste vara A och O för skolan. Det gäller att försöka hitta nya vägar till dynamiken mellan individerna på skolan för att skapa en god lärandemiljö för de viktigaste av våra arbetskamrater; eleverna. Allt eftersom åren går lär vi oss tyvärr alltför ofta att våra tankar inte är intressanta att lyssna till och vi ramlar in i det konventionella; ”väluppfostrade” ledet för att inte sticka ut eller kanske få bannor för att vi kanske talar om sådant som enligt omgivningen är ”dumheter” och ”omöjligt” att genomföra.

Det entreprenöriella lärandet tar hänsyn till elevernas individuella utveckling och engagemang samt gruppen som skapande kraft och språngbräda för lärande. Allt fler skolor och/eller pedagoger intresserar sig för det entreprenöriella lärandet då de vill skapa en trygg miljö för sina elever genom att de tar del av varandras kunskaper och erfarenheter och ger alla elever möjlighet att synas och höras. En trygg miljö för lärande skapas genom att ge och ta av varandras kunskaper och erfarenheter.

För att utvecklas som pedagog och få insikt i elevers lärande behöver jag kunna ta del av min arbetsgrupp och däri ingår inte bara kollegor och övrig skolpersonal utan främst mina elever. Gruppens dynamik och individernas givande och tagande erfarenhets- och kunskapsmässigt ger oss ett bra verktyg för att få lust och kraft att utvecklas vidare. Jag som pedagog måste själv vara villig till att utveckla mig i mitt yrke såsom jag förväntar mig att mina elever gör.

”Skolan är inte till för sig själv. Den är inte primärt till för att försörja sina lärare. Den är till för eleverna och deras föräldrar. Detta är självklarheter. Ändå behöver det sägas” (Jörbeck & Levén, 2003, s. 48).

Citatet ovan ger en fingervisning om hur situationen ser ut ute på skolorna och speglar också den känsla jag hade av att ibland ”bara vara i vägen” för lärare under min skoltid. Dessutom finns detta resonemang ibland hos oss som är verksamma på skolorna idag; vi glömmer ibland bort vårt uppdrag!

2. Syfte

Syftet är att förstå hur eleverna uppfattar trivseln och elevinflytandet vid ett kommunalt gymnasium respektive ett friskolegymnasium.

2.1 Forskningsfrågor

Hur upplever eleverna sitt inflytande över sin studiemiljö?

Vad tycker eleverna om trivseln på respektive skola?

Har eleverna likartade erfarenheter från de bägge gymnasieskolorna och vad kan eventuella skillnader komma sig av?

3. Bakgrund

Allt fler elever avslutar sin gymnasieutbildning innan den är färdig och dessutom ökar andelen elever vilka inte har godkända betyg vid grundskolans och/eller gymnasietidens slut. Trots att lärarutbildningar förändrats, resurser satsats och betygssystem avsett varandra har utvecklingen inte lett åt att ge våra elever en bättre utbildning (Fölster, Morin & Renstig 2009). Återigen är både lärarhögskolornas utbildningar och bedömningssystemet under förändringar. Därtill har exempelvis lärarlegitimationen tillkommit såsom ett försök till statushöjning av pedagogyrket.

Flera forskare och pedagoger har sett det betydelsefulla med att låta eleverna ta eget ansvar över sitt lärande och tillsammans i klassen och/eller skolan ta vara på varandras erfarenheter och kunskaper. Under senare år har en pedagogisk inriktning kallad entreprenöriellt lärande vuxit fram vilken har elevens lärande såsom utgångspunkt; eleven ska ta eget ansvar över sitt lärande och de individuella kunskaperna ska stärka hela gruppen (Otterborg, 2011).

Det entreprenöriella lärandet har inte någon ”färdig” definition dock kan man se vissa huvuddrag vilka förs fram av förespråkarna. Det allra viktigaste är att eleven är i centrum och att eleven ska sätta prägel på sitt lärande och sin lärandemiljö, det vill säga att elevinflytande, demokrati och interaktiv undervisning är centrala begrepp. När eleverna får ha ett reellt inflytande över sin studiekontext skapas trygghet och eleverna ser frukten av de beslut de själva varit med och påverkat (Westlund & Westlund, 2010).

Nya tankar sägs inte flöda särskilt fritt och det finns ett gammalt ordspråk som säger ungefär som så att det föds bara en ny tanke per tusen år. När vi är barn och unga har vi oftast många nya tankar och idéer vilka vi med blandat resultat ibland försöker få fram (Stigendal, 2004).

Att unga tänker nytt eller åtminstone har bättre förutsättningar att tänka i nya banor är något som vi borde ta vara på mer för att ge våra barn och unga ett större inflytande både över sig själv samt sin kontext. Att vi vuxna som umgås med barn och ungdomar ofta kväser lågan är uppenbart och antagligen beror det på att vi inte ser och/eller förstår nyttan av våra ungas tankar och idéer. Kanske har det gått oss bi det faktum att unga människor brukar ha lätt att tänka nytt (Jönsson & Wickenberg 1992). Fastän litteratur vid lärarhögskolor och samtida forskning pekar på hur viktigt det är att låta barn och unga få påverka sin situation verkar vi gång efter annan falla in i gamla mönster och därmed släcka lågor hos våra elever (Ahlberg, 2001).

3.1. Litteratur

Här kommer jag att presentera den litteratur jag funnit kring elevinflytande samt aktuell forskning vilken relaterar till ämnet.

3.1.1. Elevinflytande

Ända sedan 1940-talet har myndigheterna talat om vikten för att stimulera elevernas lust till att ta egna initiativ. Sedan dess har ämnet återkommit i Statens Offentliga Utredningar samt i läroplaner. Historiken kring hur myndigheter har sett på elevinflytande samt hur skolor praktiserat densamma finns återberättat i *Utmaning! Om elevinflytande i skolan*. Boken är tryckt 1994 dock och ger saklig bild av hur skolan arbetar, eller inte arbetar, med elevinflytande. Det som i teorin säger en sak är i praktiken en annan vilket författarna visar på

men boken vill också ge goda exempel på hur eleverna får arbeta för att sätta prägel på sin undervisning. Boken behandlar mestadels grundskolan (Lindgren, 1994).

Via staten och skolverket kommer utredningar och diverse material vilka publiceras med jämna mellanrum. Många av dessa nämner och/eller handlar om elevinflytande och kritiserar den aktuella situationen. Informationen i dessa publiceringar verkar ha en ganska låg genomslagskraft eftersom det är ungefär samma problematik som tas upp gång efter annan. *Jag vill ha inflytande över allt* är utgiven av Skolverket och är ett exempel på hur staten försöker sprida kunskap i elevinflytande. I denna skrift finns diskussioner kring organisation; begrepp såsom elevinflytande och demokrati analyseras; hur själva skolans arkitektur/utseende påverkar med mera (Tham, 1998).

Skolverket gav Mikael Stigendal uppdraget att, i enkla ordalag, skriva om hur olika pedagogiska arbetssätt används i mångkulturella skolor och visa på de goda exemplen. Stigendal återkommer i sin bok till betydelsen av elevinflytande och vikten av elevengagemang vilken skapar gemenskap. Författaren menar att elevernas fokus i skolan ligger på sådant som inte mäts med hjälp av bedömningar såsom arbetsformer, inflytande, relationer, samarbete och föräldrainflytande och att fokuseringen på det mätbara och bedömningar har lett till att eleverna ses som objekt istället för att subjektifieras. Stigendal menar att eleverna har alldeles för litet medbestämmande vilket gör att samhällsutvecklingen inte få ta del av elevernas erfarenhet, kreativitet och fantasi (Stigendal, 2004).

3.1.2 Dialog och demokrati; litteratur och teori

Arbetsätt och organisation om hur kommuner ska stimulera utvecklingen av lärandet har Jörbeck och Levén (2003) skrivit om. Boken vänder sig till alla som verkar inom skolans värld och visar på ”goda exempel”; hur man arbetar framgångsrikt i olika kommuner och deras skolor. Även här visar författarna på hur viktigt det är med att föra en kontinuerlig dialog bland alla inblandade inom skolan. Exempel på hur kvalitetsarbetet startas upp och fortlöper på de aktuella skolorna ges. Bland annat påtalar författarna hur viktigt det är att skolan har en gemensam grund att utgå ifrån; ett motto och/eller en värdegrund vilken ska ha tagits fram av både personal och elever på skolan. Denna gemensamma bas agerar grund för det fortsatta utvecklingsarbetet med skolan såsom exempelvis regler, profilering, programutbud och utvärdering (Jörbeck & Levén, 2003).

Norell Beach och Berg-Danielsson (2000) har på uppdrag av Rädda Barnen gett ut en samlingsskrift med tanke på hur barnens behov ska tillgodoses utifrån barnkonventionen. Boken vänder sig främst till pedagoger vilka arbetar med yngre barn från förskola/lågstadium och upp till högstadieåldern och den fokuserar på värdegrundsarbetet i skolan. Värdegrunden ska genomsyra allt arbete och arbetet med denna ska ske kontinuerligt och alla i skolan ska vara delaktiga för att få fram en tydlig gemensam förståelse och grund. Bland annat påtalar barnkonventionen alla barns rätt att bli hörda vilket Norell Beach och Berg-Danielsson trycker på tillsammans med det viktiga att lära varandra samarbete, empati och respekt samt att ge alla barn framtidstro (Norell Beach & Berg-Danielsson, 2000).

Olga Dysthe (1996) vill medvetandegöra den interaktiva dialogens betydelse i lärandet. Både elever och lärare ska höras i klassrummet och eleven är ett subjekt för kunskapen; inte kunskapens objekt. Dysthe jämför den generellt förekommande ”presenterande” undervisningen med den socialt interaktiva och visar då på de fördelar den interaktiva pedagogiken har. Den presenterande pedagogiken utgår mer från att fylla eleven med kunskap

som kommer utifrån medan den socialt interaktiva ger eleven möjligheter att själv tolka och bearbeta sitt eget lärande genom samspel i sin lärandekontext (Dysthe, 1996).

Om samspelets betydelse i allt lärande skriver Ahlberg (2001). Ahlberg kallar detta samspel för det kommunikativa relationsinriktade perspektivet. Ett problem inom skolornas undervisning och litteratur kring lärande är hur svårigheter kopplas till den enskilde eleven och fokuseringen på elevens förutsättningar. Synen på eleven och elevens lärande påverkar de åtgärder som sätts in och Ahlberg menar att oftast riktas intresset på elevens problem med skolan och därmed ska eleven anpassas och inte skolan. Författaren menar vidare att individens egenmakt (eng. *empowerment*) ger mening och sammanhang i vardagen och är nödvändig för att skapa kontroll i livet. Skolan såsom demokratiskt förmedlande institution kräver att elever är delaktiga i sitt lärande och alla ska känna samhörighet och ingå i den sociala gemenskapen. Ahlberg fokuserar därtill främst på de ”tappade sugar” matematikundervisningen i Sverige är skyldig till och menar att flertalet är de elever som blivit nedslagna och tappat tron på sin kunskap eller sin förmåga att lära på grund av den undervisning som skett i matematik (Ahlberg, 2001).

Hur elevernas ansvar ser ut och hur ansvar kan delas upp i olika grupper har Dovemark skrivit om. Dovemark menar att den öppna dialogen och/eller kommunikationen skapar ansvar och att ansvar handlar om hur individen relaterar till omgivningen. Bland annat delar Dovemark in ansvar i områden som rör känsla och moral inför andra, omsorg och empati samt handling. Ansvar och inflytande skapar trygghet vilket i sin tur ger lust att lära (Dovemark, 2007).

3.1.3. Litteratur och forskning om entreprenöriellt lärande

Westlund och Westlund (2010) skriver om entreprenöriellt lärande för att ge en samlad bild av denna pedagogiska inriktning. Dock verkar författarna inte vilja göra anspråk på att detta ska ses som en ny teori utan man framhäver att det entreprenöriella lärandet är sprunget ur en mix av olika teorier. Westlund och Westlund ger sålunda en introduktion och bakgrund till det entreprenöriella lärandet; hur det vuxit fram samt om sitt och andras engagemang teoretiskt och praktiskt med entreprenöriellt lärande. Därtill ges en insikt i vad som krävs av pedagoger vilka arbetar med att skapa förutsättningar för ett företagsamt skolklimat. Mycket fokus ligger på relationer och uppbyggande av individerna var och en för sig och i gruppen samt dynamiken i densamma. Författarna poängterar att pedagogen måste våga bjuda på sig själv för att skapa rätt lärandemiljö (Westlund & Westlund, 2010).

Appel (Riddersporre, 2006) skriver om de paradoxala skillnader som finns i utvecklingen av industrin kontra skolan. Appel visar på vilka egenskaper man efterfrågar från företagare och ifrågasätter hur skolan förbereder eleverna för livet i verkligheten utanför skolan. Författaren vill uppmärksamma läsaren på hur viktig det informella lärandet och växandet har för individen och för samhället. Det informella lärandet kan inte bedömas eller graderas i betygsskalor vilket inte får vara ett hinder för att ge eleverna verktyg till att växa såsom individer vilka fungerar väl och konkurrerar på arbetsmarknaden. Appel menar att det informella lärandet kanske inte har genomslag förrän åratals efter att eleven lämnat skolan; att frukten av lärandet inte syns i betyg och bedömningar utan flera år efter att eleven tagit studenten. Författaren skriver vidare att de entreprenöriella förmågorna inte alltid är önskvärda inom dagens skola; att skolan inte premierar nytänkande och icke-konventionella lösningar och idéer. Som exempel ges fusk; är det innovativt och reellt att fuska? Är inte fusk nödvändigt i arbetslivet; titta på andra, härma, ta efter och hjälpas åt? (Riddersporre, 2006).

Forum för småföretagare har gjort en undersökning kring hur kommuner och skolor arbetat med både entreprenörskap och entreprenöriellt lärande i västra Götaland. Termerna diskuteras och denna studie visar att det råder begreppsförvirring och att denna främst finns i skolor vilka inte kommit i kontakt med och/eller arbetat med företagsamhet. Många gånger ser skolor och pedagoger felaktigt entreprenörskap/företagsamhet synonymt med att vara företagare. Författaren till studien föreslår ett annat begrepp som skulle kunna tydliggöra vad som eftersträvas och avses, nämligen ta-sig-för-sam skola (Holmgren, 2009).

I sin doktorsavhandling kommer Otterborg fram till att det entreprenöriella lärandet sannolikt kommer att vara den ledande pedagogiken i vår framtida skola. Doktorsavhandlingen behandlar den forskning och den litteratur som finns avseende entreprenöriellt lärande och konstaterar att det finns lite material att ta del av. Begreppet entreprenöriellt lärande samt entreprenör diskuteras också och problematiseras. Otterborg diskuterar det entreprenöriella och dess betydelse i olika styrdokument. Det entreprenöriella lärandet, skriver Otterborg, vill utveckla goda samhällsmedborgare vilka handlar självstyrkt och kan stå emot kollektivt handlande, ta ansvar, ta egna initiativ, vara kreativ och flexibel samt kunna samarbeta och se möjligheter (Otterborg, 2011).

3.1.4. Teorier om demokratisk fostran

Chomsky (2000) skriver om hur skolan måste ta tillvara på alla elevers tänk och inte bara uppmuntra de elever som har ett konventionellt sätt att tänka. Pedagogerna måste samarbeta med eleverna och stimulera till nytänkande. Chomsky resonerar kring demokratibegreppet och då inte bara i skolans värld utan även politiskt sett och främst handlar diskussionerna om USA. För att kunna ha en verklig och trovärdig demokrati måste alla få säga sin mening och framföra den utan att pådyvlas en skendemokrati i och med att individerna lär sig vad som är rätt och fel att säga och göra/agera. (Chomsky, 2000) .

Sundgren (1996) menar att skolan är en institution vilken bevarar gamla mönster. Sundgren försöker belysa hur eleverna påverkar sin situation samt diskuterar det svåra med att förändra organisationen och i stort sett alla företeelser i skolan. Författaren menar att skolan måste börja förbereda eleverna bättre i den så kallade informella kunskapen och bryta gamla traditioner. För elevernas del handlar det om att få förståelse för sig själv och sin omvärld samt att demokratin tjänar på att våga låta eleverna ta del av sitt eget lärande och sin egen skolsituation (Sundgren, 1996).

Den amerikanske pedagogen Dewey (1980, 1999) har satt stor prägel på vår moderna pedagogik och kallas för ”den progressiva pedagogikens fader” fastän han levde och verkade under 1900-talets första hälft. Dewey menar att barnet med dess utveckling ska stå i centrum och att skolan måste närma sig den värld den verkar i och inte vara fristående i en egen avskild verklighet. Teori och praktik måste vara i symbios istället för att verka var för sig. Eftersom Dewey levde under en period då vuxna var auktoriteter tog Deweys pedagogiska tankar inte plats i skolan och Dewey blev ifrågasatt bland annat i sin vilja att låta eleverna ta mer plats och ansvar i skolan. Än idag ifrågasätts hur mycket eleverna ska få påverka och hur de ska kunna ta mer kontroll över sitt lärande. Den sociala intelligensen är det som upprätthåller samhällets värderingar och normer enligt Dewey och det är skolans uppgift att låta eleverna utveckla den sociala intelligensen (Dewey 1980, 1999).

3.1.5. Elevorganisationer

Sveriges Elevråds Centralorganisation, SECO, (2010) har gett ut en handledning kring vad elevskyddsombud kan arbeta med för att stärka inflytandet för eleverna i skolan. Handledningen tar upp organisation och hur ett elevskyddsombud kan arbeta samt vilka rättigheter och skyldigheter ett elevskyddsombud har. Elevskyddsombudet med dess uppgifter är inte att förväxla med elevrådets representanter dock kan ett elevskyddsombud ingå i elevrådet. Elevskyddsombud är inte ett krav att ha på skolorna utan det är elevernas behov och efterfrågan som styr tillgången på elevskyddsombud. Arbetsledaren/rektorn är den som ansvarar för att eleverna får vetskap om hur de kan arbeta med elevskydd. I handledningen finns förslag på vilka arbetsområden som kan utföras förutom de gängse uppgifterna. Bland annat finns förslag till enkätfrågor och hur skyddsronder ska genomföras för att undersöka arbetsmiljön med mätningar av exempelvis ljusstyrka och luftkvalitet samt hur skyddsombudet ska föra fram informationen och resultaten från till exempel skyddsronden (Sveriges Elevråds Centralorganisation, 2010).

SECO har också, genom sitt förlag Elevrörelsens förlag (2009), gett ut en guide till vad elevråd och -kårer har möjlighet att göra för att ge eleverna mer inflytande och/eller styra mer över sin studietid. Boken behandlar tips och råd i vad elever kan engagera sig i inom skolan. Guiden är omfattande och tar upp allt från sociala, ekonomiska, ideella till fackliga områden. Boken har fyra olika huvudkapitel; social verksamhet, service, föreningsliv och påverkansarbete och i dessa finns reglement kring organisation och medbestämmande samt förslag på arbetsordning och -former. Skolmaten har ett eget avsnitt i huvudkapitlet om påverkansarbete liksom den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön. Även studiefrågor har ett eget avsnitt och här ingår påverkan på schema, prov, kurser och program. Även elevernas möjlighet att påverka och skapa en tydlig skolprofilering och framtida målsättning av skolan tas upp i avsnittet om studiefrågor (*Guiden; allt elevråd och elevkårer kan göra*, 2009).

3.1.6. Aktuell forskning om föräldrainflytande

Då lagtexter och styrdokument tar upp elevernas rätt till inflytande brukar även föräldrarnas rätt till detsamma nämnas; dessa hänger samman eftersom det, åtminstone ända upp till eleven är 18 år, måste finnas en dialog och insyn i skolan för vårdnadshavarna vilka är de som ansvarar för eleverna. Alfakir (2004) och Bouakaz (2009) skriver bägge om föräldrasamverkan och hur skolan kan välja att arbeta med föräldrarna. Det finns både diskussioner kring hur det fungerar i olika skolor med samverkan skola och föräldrar samt handfasta råd och övningar kring ämnet. Även fast författarna är mest fokuserade på föräldrar med utländsk bakgrund finns mycket tänkvärt och aktuell forskning att ta del av. Exempelvis menar bägge att det är viktigt att ge föräldrarna insyn i skolans pedagogik om de önskar; både hur vi undervisar och i vad. Eleverna kanske inte alltid vill och/eller kan berätta hemmavid vad som händer på skolan. Förslag till vad vi pedagoger kan tala om på föräldramöten samt hur vi i skolan kan få föräldrarna mer engagerade finns (Alfakir, 2004; Bouakaz, 2009).

Myndigheten för skolutveckling har gett ut en samling texter med olika infallsvinklar på hur föräldrasamverkan kan se ut exempelvis i hur läxläsning kan bidra till större engagemang och insyn i barnens skolgång. Det finns också resonemang kring demokratibegreppet och även Laid Bouakaz har ett eget kapitel vikt för sin ovan nämnda studie kring föräldrasamverkan (Myndigheten för skolutveckling, 2008).

3.2. Förankring i lagar och förordningar

Under denna rubrik ska styrdokumentens, såväl de centrala som de lokala, syn på elevinflytande och demokrat presenteras.

3.2.1. Skollagen

Skollagen (SFS 2010:800) beskriver klart och tydligt att eleverna i skolan ska ges möjlighet att påverka sin utbildning. Inflytandet över utbildningen ska anpassas individmässigt och arbetsledaren vid skolan är den som ytterst ansvarar för att barn och elever får stöttning och information om sin skolgång samt stimuleras till att aktivt påverka densamma (SFS 2010:800, Sveriges Riksdag, 2012).

I de forum för samråd med barnen, eleverna och vårdnadshavare, som ska finnas vid varje förskole- och skolenhet och som rektorn ska upprätta, ska information ges om frågor vilka berör den aktuella enheten. Medlemmarna i forumet ska ges möjlighet att komma med synpunkter på beslut som kan komma att tas (SFS 2010:800, Sveriges Riksdag, 2012).

De ordningsregler som ska finnas på en förskole- eller skolenhet (fråntaget kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare) ska arbetas fram tillsammans med eleverna och ordningsreglerna finns för att skapa trygghet och studiero (SFS 2010:800, Sveriges Riksdag, 2012).

3.2.2. Skolförordningen

I skolförordningen (SFS 2011:185) står mer om hur skollagen ska tillämpas ute på enheterna. Att enbart förmedla de grundläggande demokratiska reglerna är inte tillräckligt utan undervisningen ska ske på ett sådant sätt att den demokratiska arbetsformen tillämpas; eleverna ska utveckla sin förmåga att ta egna initiativ och aktivt medverka i samhällslivet. Elevernas eget ansvar, och inflytande, förutsätter att de får information om vilka rättigheter och skyldigheter de har (SFS 2011:185, Sveriges Riksdag, 2012).

Skolförordningen betonar att skolan ska stimulera till eget initiativtagande hos eleverna vilket är en tillgång inte bara för framtida eget företagande utan att detta innovationstänkande är viktigt också inom vidare studiegång, arbets- och samhällslivet i övrigt. Eleverna ska alltid ha möjlighet till eget initiativtagande när det gäller frågor där de får, och ska, vara med och påverka (SFS 2011:185, Sveriges Riksdag, 2012).

Den demokratiska arbetsgången uttrycks också i skolförordningen då läraren ska utgå från varje enskild individs unika kontext avseende bland annat behov och förutsättningar. Läraren ska också stärka elevernas självförtroende och lust att lära (SFS 2011:185, Sveriges Riksdag, 2012).

3.2.3. Läroplanen

Den demokratiska grunden och det demokratiska arbetssättet genomsyrar hela läroplanen för gymnasieskolan. I de inledande, gemensamma kapitlen framgår tydligt att skolan är till för eleven och att eleven ska få möjlighet, och uppmuntras till, att påverka, ha inflytande och ta ett aktivt ansvar över sin skolgång och sitt lärande (Skolverket, 2011).

Skolan har ett ansvar att se till att varje elev har förutsättningar att delta i samhällets och arbetslivets demokratiska beslutsprocesser och läraren ska bland annat därför utgå från vad varje enskild elev har för behov, tänkande och förutsättningar. Elevens ansvar ska ökas genom att denne får fler, och större, självständiga uppgifter (Skolverket, 2011).

All skolpersonal ska visa den enskilda eleven respekt och eleverna ska tillsammans med läraren diskutera och utveckla regler vilka ska vara gällande för gruppens arbete och samvaro. Tillsammans ska alla som arbetar i skolan, både elever och personal, ta ansvar för hela skolmiljön (Skolverket, 2011).

Under rubriken ”2.3 Elevernas ansvar och inflytande” finns följande text:

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen. (Skolverket, 2011 s 12)

Citatet ovan förmedlar tydligt att eleverna genomgående ska ges möjlighet och till och med stimuleras att utöva inflytande över sin utbildning och utvecklingen av densamma.

3.2.4. Aktuell kommuns skolplan

Enligt aktuell kommuns kommunala skolplan, från år 2004, prioriteras fem områden och ett av dessa områden är inflytande och delaktighet. Visionen är att barn och elever ska få möjlighet till att ta eget ansvar och att det ska ges tydliga möjligheter för dem att utöva inflytande. Målet för detta beskrivs såsom att inflytandet över skolarbetet och -verksamhet ska vara reellt och att ju äldre eleverna blir desto större och viktigare blir detta inflytande.

För att nå målet med elevinflytandet ska kommunens skolor ta fram individuella utvecklingsplaner och elevernas inflytande ska finnas genomgående i undervisning och i alla skolans verksamheter. Genom utvecklingssamtal, möten i grupper och klasser, skolråd och skolkonferenser kommer eleverna att beredas möjlighet till inflytande och delaktighet. En genuspedagog ska finnas som resurs.

På kommunens hemsida finns utlagt ett uppföljningsdokument, en kvalitetsredovisning, vilket är skrivet år 2009 och i detta ser man att grunden för de mål och visioner som antogs år 2004 har lagts med utbildade samtalsledare och att dokument för arbetet med eleverna har tagits fram. Annars är ambitionerna desamma som fem år tidigare. En tjänsteman anställdes år 2007 för att arbeta med satsningen.

I kvalitetsredovisningen för aktuell kommuns förskolor och skolor för läsåret 2007-2008 finns följande att läsa:

En viktig strategisk ledningsuppgift är därför att skapa former för utvecklad samverkan såväl inom barn-, utbildning- och kulturförvaltningen som inom de olika skolenheterna. Vi fortsätter arbetet med att utveckla samverkan internt och externt. Samverkan skola/socialförvaltning/BUP (Barn och

ungdomspsykiatrin) har inletts vårterminen 2008. Förvaltningschef och chef för elevhälsan är förvaltningens representanter i gruppen. (SkolaA)

Jag antar att den samverkan som nämns i citatet ovan inte enbart avser personal vid enheterna utan att det också syftar till eleverna eftersom det inte specificeras vilka det är som ska samverka.

3.2.5. Den kommunala gymnasieskolans lokala styrdokument och arbetsplan

För den kommunala gymnasieskolan finns ett dokument på kommunens hemsida utlagt vilket ska ge en bild av vad som kännetecknar just den skolan. Den består av fem rader med rubriken ”Verksamhetsidé”. Brett utbildningsutbud, hög kvalitet och 1-1 lösningar är det som kännetecknar den kommunala gymnasieskolan (ytterligare förklaring saknas).

Det finns sålunda ingen tydlig beskrivning eller något direkt styrdokument. Inga fotografier eller något annat som presenterar den kommunala skolans profil, idéer eller visioner på ett tydligt vis. Informationen är fåordig. Avseende synen på elevdemokrati och/eller inflytande och påverkan står ingenting.

Mer information finns att få på det övergripande gymnasiets hemsida i vilken flera kommuners gymnasieskolor ingår i sedan ett par år tillbaka; de har skapat en gemensam organisation. På hemsidan finns ett visionsdokument utlagt. Detta visionsdokument talar inte om hur arbetet med elevdemokrati ska se ut däremot finns ett par meningar vilka kan syfta till detta;

Goda relationer handlar om att kommunikationen i all avseenden måste vara väl fungerande. Att vi i många frågor kommer att tycka lite olika är inte konstigt men detta ska inte behöva betyda att relationerna försämras vare sig mellan elever och pedagoger eller mellan skolläda och anställda. (SkolaAA)

I visionsdokumentet ser man sålunda fram emot att kommunikation och relationer ska fungera även om inte alla kommer att tycka likadant.

3.2.6. Friskolegymnasiets lokala styrdokument och arbetsplan

Vid granskning av friskolegymnasiets hemsida får jag information via fotografier och text om vad som händer på skolan. Det är lätt att hitta den information jag vill ha. Angående elevens ansvar finns beskrivet det egna arbetet eleven förväntas att göra under de tre distansveckorna under läsåret. Under rubriken ”vad tycker andra om gymnasiet” framkommer att individerna sätts i centrum.

Hemsidan har lagt ut samtliga kvalitetsredovisningar som gjorts sedan skolan startade och de görs varje år. I kvalitetsredovisningen finns förutom granskning av måluppfyllelse och resultat även åtgärdsförslag för att nå målen. I redovisningen finns en utvärdering av elevernas inflytande och hur man ska få elevernas inflytande att öka. (SkolaB)

4. Metod

I detta kapitel presenteras den metod jag valt för att försöka nå syftet med mitt examensarbete.

4.1 Metoddokumentation

Uppslag och idéer till metod och formalia har jag hämtat från Backman (2008), Strömquist (2006) samt Björkman och Paulsson (2003). Författarna har liknande upplägg i hur de beskriver en vetenskaplig rapports upplägg dock har de tyngdpunkt på olika områden. Förstnämnda Backman är den jag funnit mest adekvat information i för mitt examensarbete då den går in på de olika delarna arbetet består av mer omfattande än de andra. Backman ger också insyn i hur jag ska använda mig av Harwardsystemet APA samt så beskriver Backman ingående hur elektroniska källor kan användas och behandlas. I Holme och Solvang (1997), Olsson och Sörensen (2011) och Alvesson och Sköldberg (2008) finns relevant information om kvantitativa och kvalitativa metoder samt studeras och diskuteras forskningsprocessen och vetenskapliga aspekter och/eller begrepp såsom exempelvis validitet och reliabilitet ingående.

4.2 Enkäten

För att få så stort antal svar som möjligt valde jag en kvantitativ metod och delade ut en enkät. Den kvantitativa metoden har antalet svar som fördel. Nackdelen med enkäter kan, exempelvis, vara att respondenterna avstår från att svara och att de kan ge svar som inte överensstämmer med verkligheten. I min enkät har jag gett möjligheten till kommentarer vilket jag anser gör elevernas svar mer rättvisa eftersom respondenterna får prägla sina svar. Den kvantitativa metod jag valt har på så sätt blivit en aningen kvalitativ då respondenterna kan dela med sig av egna funderingar och/eller tillägg etcetera. En kvalitativ metod med exempelvis intervjuer upplever jag ger för få svar för att få en helhetsbild och en mer överskådlig bild av undersökningsområdet. Det finns väldigt många fler för- och nackdelar vilket blir alltför omfattande att ta upp här varför jag endast nämner de jag själv anser vara viktiga för min undersökning.

För att stärka validiteten vid undersökningen så har frågorna i enkäten (Bilaga 1) arbetats fram bland annat med hjälp av ovanstående litteratur samt styrdokumentet. I demokratibegreppet ingår flera olika delar men jag har valt att fokusera mitt arbete, och sålunda också elevenkäten, på trivsel- och inflytandefrågor. I anslutning till varje fråga valde jag att ge plats för eventuella kommentarer eftersom svarsalternativen begränsats. Eftersom frågorna behandlar trivsel och inflytande finns det en tveksamhet angående reliabiliteten; särskilt begreppet trivsel associeras med subjektivitet. Därtill är frågorna sådana som troligen påverkas av exempelvis dagsform.

De enda svarsalternativ som gavs var ”JA” eller ”NEJ” och av bland annat den anledningen ville jag att det skulle finnas möjlighet till att ge eventuella kommentarer. Naturligtvis ville jag att eleverna skulle ha denna möjlighet att utveckla sina svar i anslutning till frågorna då enkäten behandlar elevinflytande och trivsel. Vid en fråga bad jag eleverna skriva ner skolans eventuella motto i kommentatorsfältet och i slutet av enkäten bad jag eleverna dela med sig om sina funderingar kring elevinflytande eller annat de ville förmedla. Denna möjlighet till att skriva ner egna reflektioner anser jag nödvändig i ett arbete vilket behandlar elevinflytande.

4.3 Procedur

Jag ville förankra min elevenkät hos respektive skola och därför kontaktades skolorna via e-post och/eller telefonkommunikation med rektor på respektive skola i det initiala skedet. Därefter kontaktades lärare vilka hjälpt mig med att dela ut och samla in enkäterna när eleverna varit samlade under lektion i respektive klass. Eleverna upplystes om att deras identitet är anonym och därav är källorna i referenslistan och i löpande text benämnda med annan titel än de reella.

De flesta av frågorna har bortfall då eleverna inte svarat alls, inte ringat in svarsalternativen utan till exempel lämnat blankt eller kryssat i bägge alternativen. Jag har räknat dessa ”inkorrekt ifyllda” såsom blanka röster. Jag tar ändå del av de eventuella kommentarer eleverna gett och kommer delvis att redovisa dessa kommentarer i anslutning till diagrammen i resultatdelen. Alla de 88 enkäter jag fått tillbaka redovisas i diagrammen.

Endast de kommentarer vilka känns konstruktiva och/eller förståeliga redovisas; det vill säga att kommentarer vilka känns svåra att tyda inte är upptagna i arbetet. Exempel på en sådan kommentar är ”X”. Om kommentarerna kan röja en persons identitet har jag valt att inte skriva ut dem. Kommentarer är inte justerade av mig språkmässigt/grammatiskt utan det är den autentiska elevkommentaren som jag citerar då de finns upptagna i arbetet; de kan vara felstavade eller utan punkt i originalform och är sålunda det även i citeringarna.

Jag har valt att kalla den första delen; de fem första frågorna, av enkäten för ”trivselsfrågor”. Dessa behandlar nuläget och kan sägas visa hur elevernas påverkan yttrar sig i form av en känsla av trivsel och välbefinnande. De följande åtta frågorna kallar jag för ”frågor om inflytande” och är mer konkreta och syftar mer till det faktiska inflytandet en elev har över sin skolsituation och som lättare kan mätas än de ovan nämnda trivselsfrågorna. De två sista frågorna är lite mer allmänna och enkäten avslutas med en fråga om det finns övrigt som eleven vill tillägga avseende elevinflytande eller annat som eleven anser viktigt att ta upp.

Resultatet redovisats både i som löpande text och i stapeldiagram. Jag har valt att räkna om antalet svar till procent då jag anser att det blir tydligare att se skillnader och/eller likheter mellan skolorna med procentsats. Svarsfrekvensen blev betydligt lägre än väntat på Skola A (29 ifyllda enkäter av 80) än Skola B (59 ifyllda av 73) att det är svårt att få överblick över resultatet om jag redovisar de faktiska siffrorna istället för siffrorna i procentform.

4.4 Respondenter

Det sammantagna antalet elever jag delade ut enkäter till på den kommunala skolan är 80 stycken och av dem ble29 stycken ifyllda. På friskolegymnasiet fick jag tillbaka 59 stycken ifyllda enkäter av 73 stycken möjliga. Eleverna går i år 1,2 och 3. Respondenterna går i ungefärligen samma program vid de två olika skolorna. Sammantaget fick jag ta del av 88 ifyllda enkäter.

4.5 Skolorna

De elever jag valt att fokusera på är elever på två gymnasieskolor i samma kommun i norra Sverige; en kommunal skola; hädanefter ”Skola A” och en gymnasial friskola; hädanefter ”Skola B”. Programmen är ungefärligen motsvarande varandra på de två skolorna dock har jag fått använda elever från olika program på Skola A för att få in ett större antal enkäter. Eleverna har ungefärligen samma utbildningsutbud och räknas till de praktiska programmen. Enkäterna har delats ut i samtliga årskurser.

4.5.1 Skola A

Skola A består av cirka 600 elever och under undersökningsperioden fanns åtminstone fem rektorer i tjänst. En gymnasiechef är den som har huvudansvaret. Skolan har stor lokalyta och en traditionell uppdelning finns mellan de praktiska och de teoretiska programmen då verkstäder är utplacerade i byggnader utanför huvudbyggnaden. Därtill har Skola A ett särskolegymnasium som finns i en av flyglarna. I huvudbyggnaden finns, förutom klassrum, även ett elevfik och ett bibliotek. Matsalslokaler arrenderas av privat aktör och ligger cirka tvåhundra meter från skolan. På övervåningen finns en korridor där rektorer, deras assistenter med flera administrativa tjänster är placerade. På bottenvåningen finns en avskild avdelning med bland annat kurator, sjuksköterska och studievägledare intill ett personalrum. Lärarnas arbetsrum finns utspridda i byggnadens korridorer och dessa arbetsrum har lärarna gemensamt med flera kollegor. Lunchen tillagas till kommunens samtliga skolor och äldreboenden i ett kök och kommunen använder sig av metoden ”cook and chill” då man, förenklat, tillagar maten i storkök och snabbfryser ner den för att sedan värma upp den i värmeskåp och transportera ut maten till de olika enheterna. Ett av kommunens stora bibliotek finns i skolans lokaler.

4.5.2 Skola B

Skola B består av 73 elever vilka går i en gemensam tvåvåningsbyggnad och de har en rektor. Skola B är enparallellig. Skolan har tre klassrum vilket ett är ”traditionellt slutet” och de andra är öppna och ansluter med övriga lokaler, ett konferensrum, en verkstad, en matsal, ett litet elevfik och fyra arbetsrum för personalen. Lärarna sitter två och två i sina kontor. I Skola B finns inga korridorer utan rummen är placerade runt gemensamt utrymme på bottenvåningen där det finns utrymme för grupparbete och/eller egna studier. I lärarnas löneförmån ingår lunch, tillagad av skolans anställda kock, vilken äts tillsammans med eleverna. Lärarna samarbetar med andra friskolor i området och därmed finns ambulerande lärare dock är fyra lärare och en rektor stationerade på skolan. Därtill finns en assistent anställd som städar, diskar, pyntar och som också engagerar sig i elevernas skolarbete och/eller ”bara finns där”. Skolbiblioteket finns utspritt i byggnaden.

5 Resultat

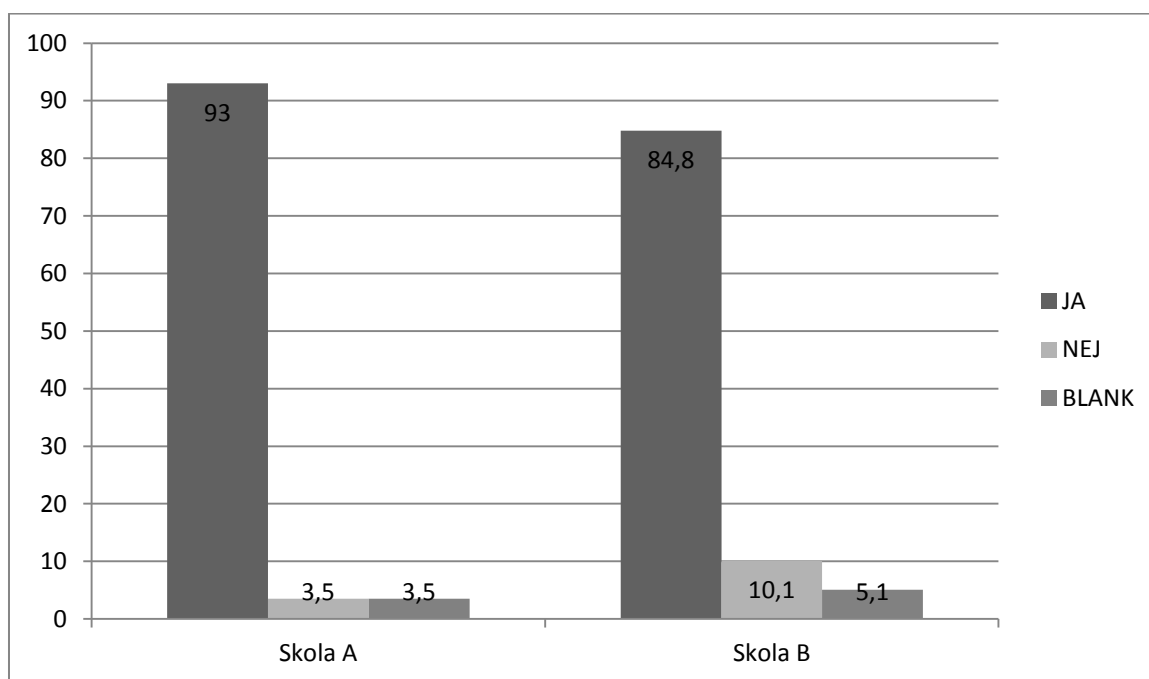
I detta kapitel redovisas samtliga 88 enkätsvar med hjälp av stapeldiagram och svarsalternativen visas i procenttal.

5.1 Trivsselfrågor

Den första delen av enkäten behandlar trivsselfrågor.

5.1.1 Nöjd

Den första frågan i enkäten är ”Känner du dig nöjd med din utbildning?” och i Figur 1 redovisas svaren.

Figur 1 ”Nöjd”

På skola A finns 3,5 % blanka röster och lika många, 3,5 %, svarar nej på frågan. 93 % svarar att de är nöjda med sin utbildning. Elever vid Skola A, som lämnar blanka svar, skriver;

”Både ja och nej. För mycket praktik och för många kurser.”

På Skola A skriver en elev som svarar ”JA”;

”Yesbox”

På Skola B är drygt tio procent av eleverna inte nöjda med sin utbildning och 5,1 % ger blanka svar på frågan. Nästan 85 % är nöjda med sin utbildning. Två av de elever som inte är nöjda med utbildningen skriver;

”Jag gillar inte linjen”

”Jag tycker det har varit dålig kvalite på många kurser, för lite tid läggs ned på de som satsar praktiskt!”

De elever vid Skola B som svarar ”JA” på frågan ger följande kommentarer om utbildningen;

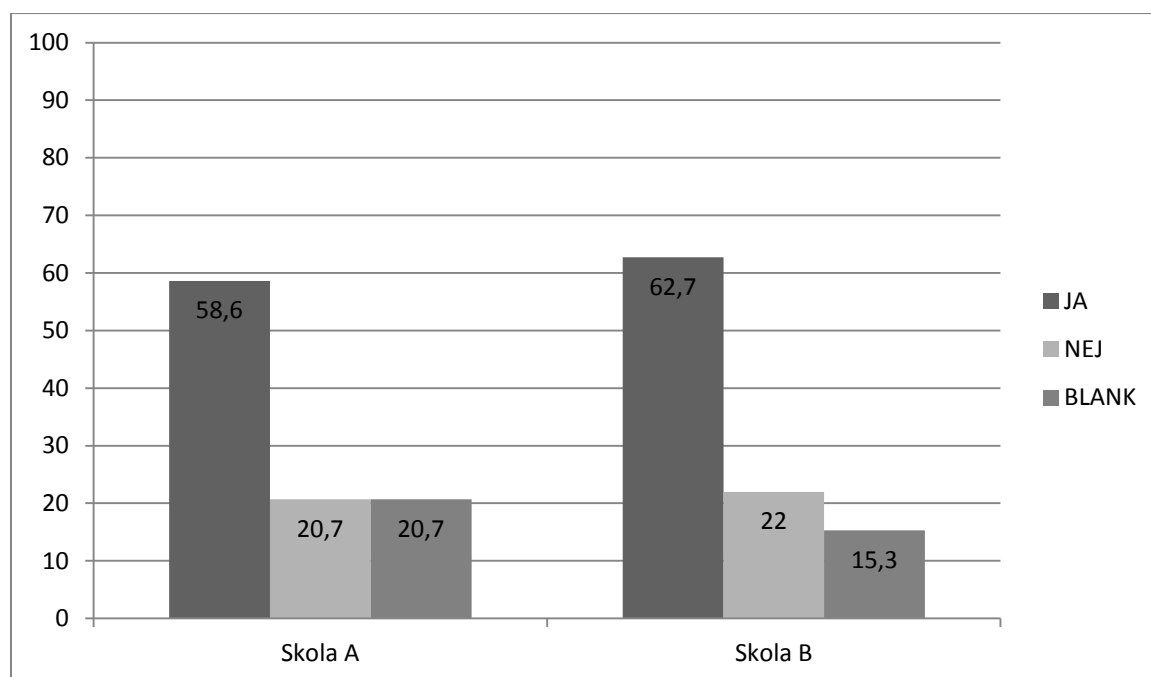
”Bra att det även finns möjlighet att läsa ämnen på egen hand utöver de som ingår i utbildningen.”

”Den är okej, men inget mer.”

”Men mycket kan bli bättre.”

5.1.2 Roligt

Enkätens andra trivsselfråga är ”Är det roligt att komma till skolan?” och nedan redovisas svaren.

Figur 2 ”Roligt”

Vid skola A tycker drygt 58 procent att det är roligt att komma till skolan. Cirka tjugo procent av eleverna svarar ”NEJ” på frågan om det är roligt att komma till skolan och lika stor andel, tjugo procent, lämnar blanka röster. En elev som svarar ”JA” skriver;

”För det mesta”

En av eleverna som svarar blankt på Skola A skriver;

”För att det är skönt att sova men sedan är det roligt”

Nästan 63 % av eleverna på Skola B svarar ”JA” på frågan om det är roligt att komma till skolan; 22 % svarar ”NEJ” och drygt 15 % av eleverna lämnar blankt svar. En av de elever vid Skola B som ringar in svarsalternativet ”NEJ” skriver;

”Det är aldrig roligt att åka till en skola.”

De elever som svarar ”JA” vid Skola B kommenterar;

”Det finns kompisar och ibland så gör man roliga grejer.”

”Såklart inte alltid, man kanske hellre är hemma ibland.”

”Men vi har sena dagar!”

"Det kan diskuteras! Inte mornarna, annars roligt"

"Fast mellan varven är de lite småtråkigt."

"Har en väldigt intressant klass"

De elever som lämnar blankt svar på Skola B skriver;

"beroende på om man är pigg eller trött"

"Ibland, ibland inte"

"trött"

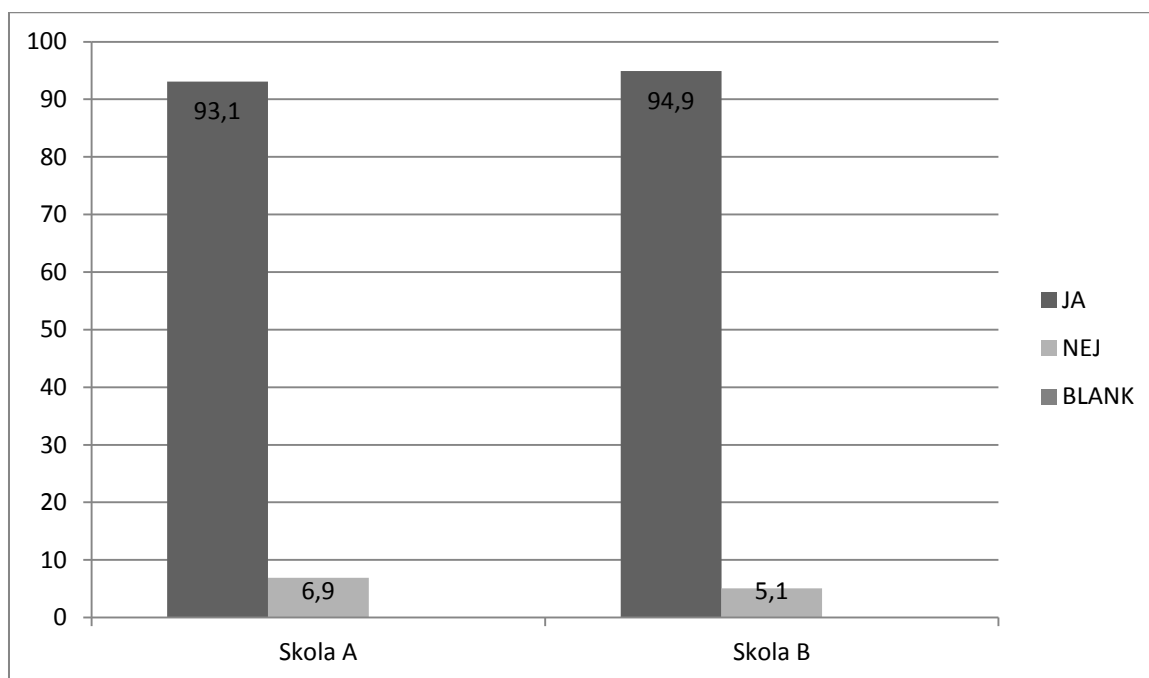
"För det mesta är det väl roligt."

"Ibland"

"Jobbigt att kliva upp på morgonen"

5.1.3 Trygg

I detta kapitel redovisas svaren på den tredje enkätfrågan; ”Känner du dig trygg i skolan?”

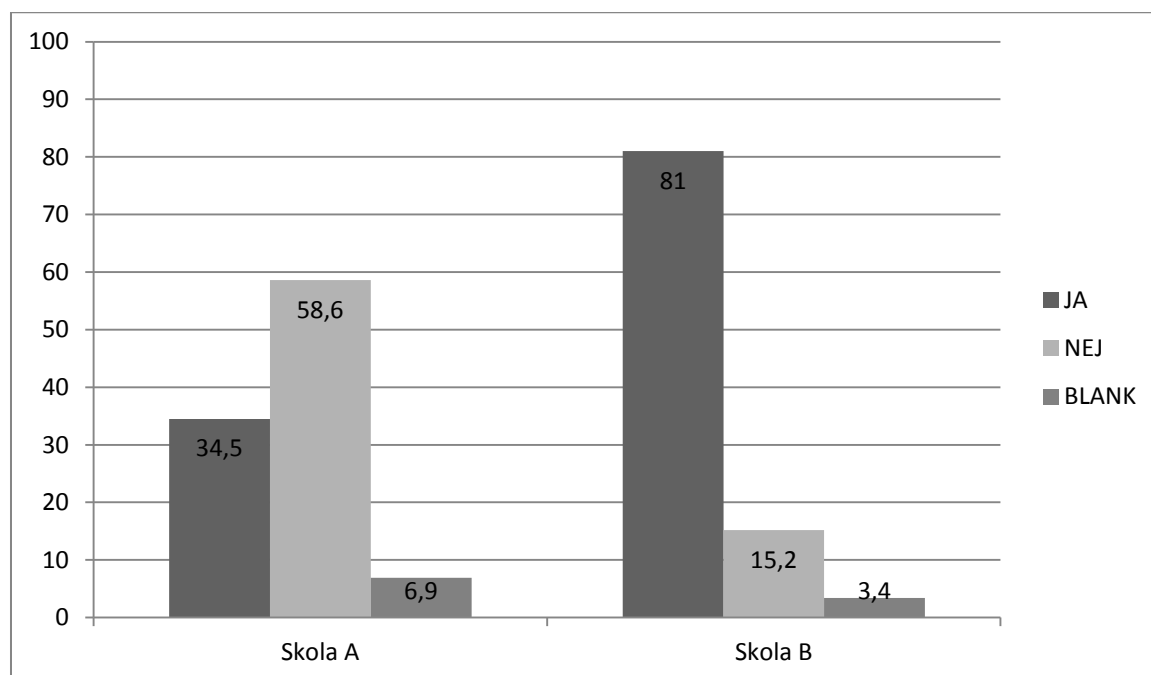
Figur 3 ”Trygg”

Vid Skola A svarar drygt 93 % att de känner sig trygga i skolan och på Skola B är det nästan 95 % som svarar ”JA” på frågan. Nästan sju procent svarar att de inte känner sig trygga på Skola A. Drygt fem procent svarar att de inte känner sig trygga på Skola B. Inga kommentarer finns från någon av eleverna på Skola A dock finns en kommentar från en elev, som svarar ”JA”, vid Skola B;

”Det finns ingen mobbning och alla hjälper varandra.”

5.1.4 Mysigt

Enkätens fjärde fråga är ”Är det mysigt i din skola?” och nedan presenteras svaren.

Figur 4 ”Mysigt”

Vid Skola A anser nästan 60 % att skolan inte är mysig medan nästan 35 % svarar ”JA” och nästan sju % lämnar blanka röster. Skola B:s elever lämnar svaret ”JA” till 81 % och drygt 15 % svarar ”NEJ”. 3,4 % lämnar blanka röster på skola B. Det finns en kommentar från Skola A av en elev som svarar ”NEJ”;

”Det är kallt och tråkig inredning i skolan.”

Skola B har tre elever vilka svarar ”NEJ” och skriver samma kommentar;

”Det är kallt.”

Tre andra elever vilka ger svarsalternativet ”NEJ” skriver;

”Det är väl inte mysigt i skolan?”

”Alldeles för kall och stel stämning.”

”Hyfsat!”

Av de elever som svarar ”JA” kommenterar två av eleverna likadant;

”Heltäckningsmatta.”

Ytterligare kommentarer finns från elever som svarar ”JA”;

”Det är en härlig atmosfär”

”Bra miljö, känns ej som skolmiljö utan snarare som ett fritidshus.”

”Men vi har mycket trä och det är dålig ergonomi.”

”Lite kanske”

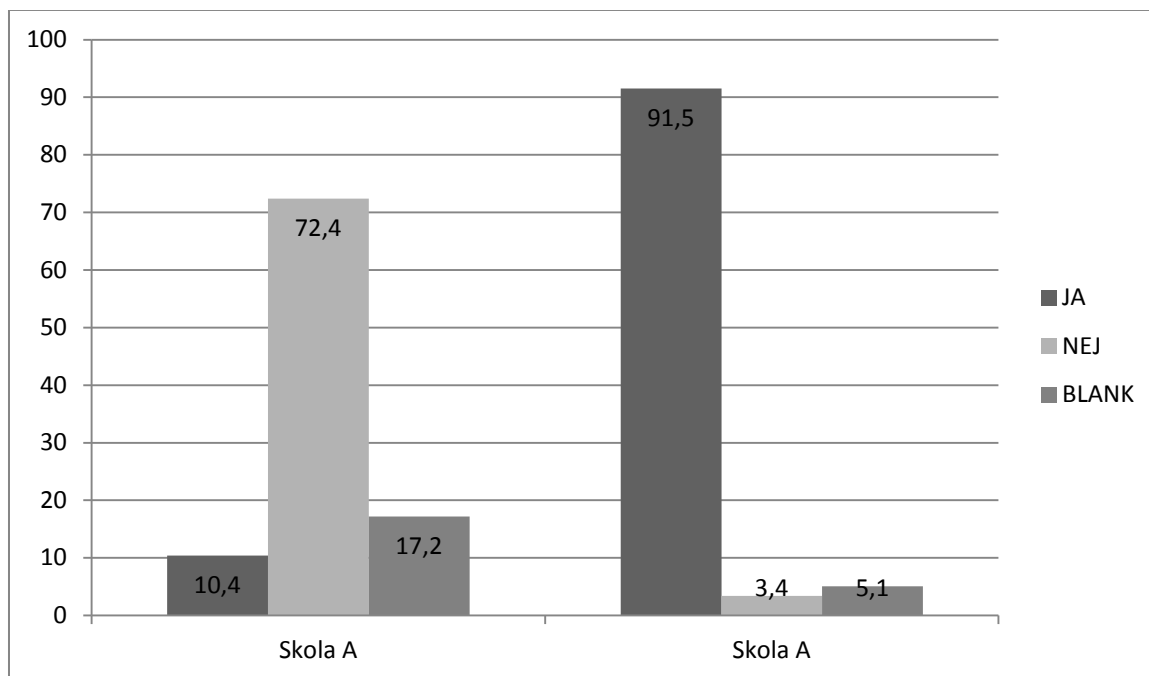
Av de elever som lämnar blanka svar finns följande kommentarer;

”Nja, bättre än andra”

”Man är ofta trött”

5.1.5 Mat

Fråga fem i enkäten är också en av trivsselfrågorna; ”Serveras god och näringsriktig mat?” och nedan visas svaren i procent.

Figur 5 ”Mat”

Skola A;s elever har drygt 17,2 % blanka svar och 10,4 % svarar ”JA” på frågan om det serveras god och näringsriktig mat. 72,4 % svarar ”NEJ” på frågan vid Skola A. De elever som svarar ”NEJ” på Skola A skriver följande;

”Man får inte nog med energi av skolmaten vilket påverkar sista delen av dagen negativt”

”Dålig och icke-näringsrik mat”

Av de som svarar ”JA” finns följande kommentarer;

”Det är okej mat. Det kan bli bättre.”

”Ibland/oftast”

Elever som svarar blankt kommenterar följande;

”Kanske”

”Ibland”

”Ibland är det god mat och ibland inte”

På Skola B svarar 91,5 % ”JA”, 3,4 % ”NEJ” och drygt 5,1 % är blanka svar. Kommentarererna nedan kommer från de elever som svarar ”JA”;

”Väldigt bra mat!”

”Varje dag!”

”Maten är riktigt god!”

”För det mesta är det bra mat.”

”För det mesta”

”Förutom när kocken öser på med peppar”

”Fast de är dåliga på att göra laktosfri mat”

”Bäst! Ibland gör de laktos- och mjölkfri mat i samma, inte okej!”

”Men det är för stressigt under lunch, för tajta och dåliga tider”

Av de blanka rösterna på Skola B finns följande kommentarer;

”Ibland”

”Ibland inte”

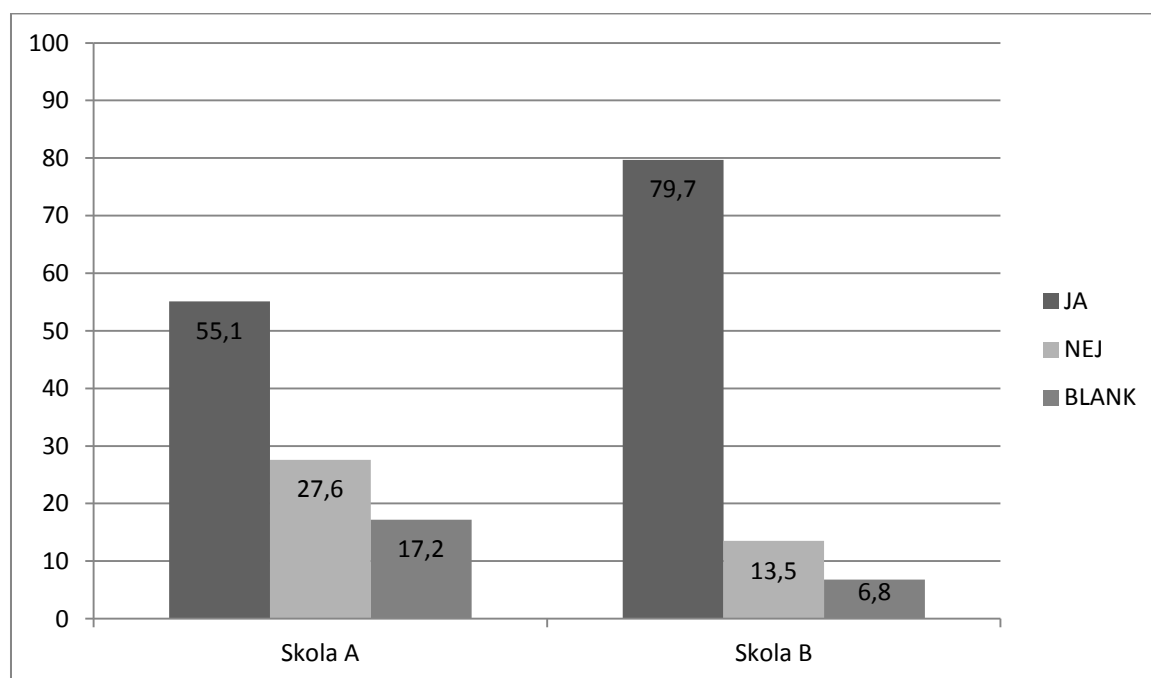
”oftast”

5.2 Frågor om inflytande

Andra delen av enkäten är inflytandefrågor och dess presenteras i detta kapitel.

5.2.1 Individuell studieplan

Enkätens sjätte fråga handlar om elevernas individuella studieplan; ”Har du en egen individuell studieplan?”

Figur 6 ”Individuell Studieplan”

Vid Skola A uppger 55,1 % att de har en individuell studieplan (”ISP”), 27,6 % svarar ”NEJ” och 17,2 % svarar blankt. Det finns fyra elever vid Skola A som ger blankt svar och som har skrivit samma kommentar till frågan;

”Vet inte.”

En av eleverna som svarar ”NEJ” kommenterar;

”Men vi får välja 300 poäng valfria kurser.”

Eleverna på Skola B svarar till nästan 80 % ”JA” på frågan, 13,5 % svarar ”NEJ” och nästan sju procent svarar blankt. En av de elever vid Skola B som ringar in svarsalternativ ”NEJ” skriver följande;

”Vad är det?”

En elev på Skola B som svarar ”JA” kommenterar följande;

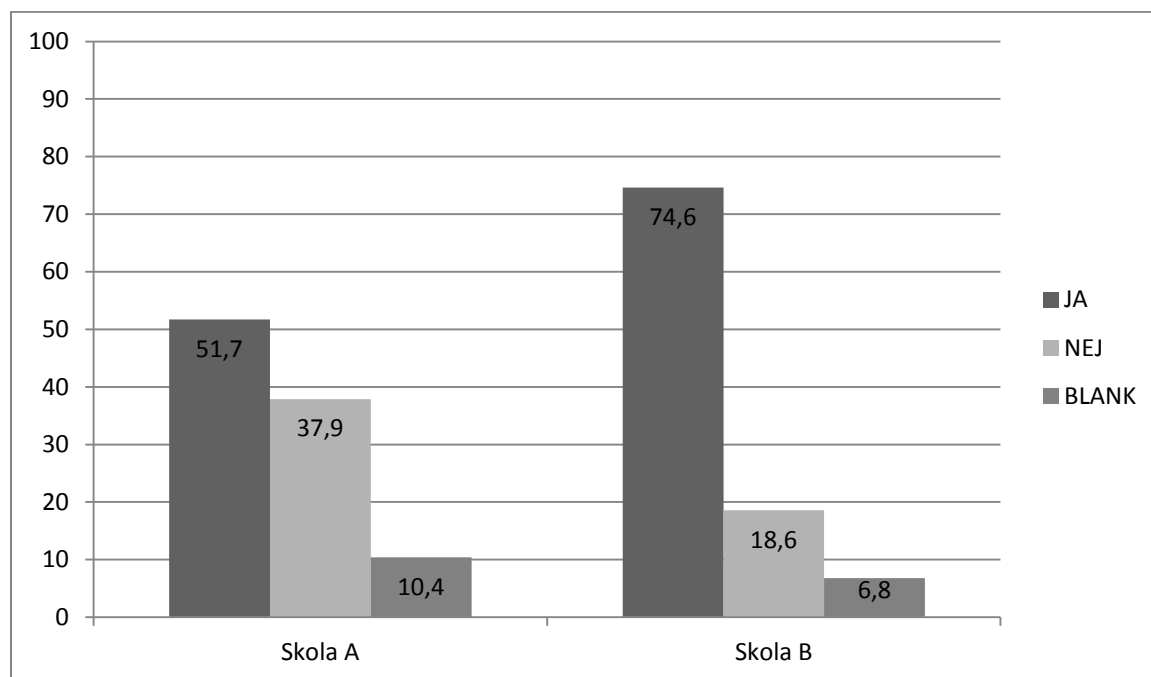
"Jag antar det"

En kommentar finns från en blank röst på Skola B;

"Boring"

5.2.2 Påverka hjälpmedel

Den sjunde frågan i enkäten lyder; ”Har du fått möjlighet att påverka vilka hjälpmedel som används i undervisningen?” och i nedanstående figur redovisas elevernas svar.

Figur 7 ”Påverka hjälpmedel”

”JA” svarar nästan 52 % på Skola A; 37,9 % svarar ”NEJ” och drygt tio procent ger blanka röster. Två elever som svarar blankt skriver;

”Vet inte”

Skola B;s elever svarar ”JA” till nästan 75 %; 18,6 % ringar in svarsalternativ ”NEJ” och 6,8 % lämnar blank röst. En av eleverna som svarar ”NEJ” kommenterar frågan;

”Man kan inte diskutera med lärare eller rektor om något. De dem säger/bestämmer gäller.”

De elever på Skola B som svarar blankt skriver;

”Nångång kanske”

”Ingen aning”

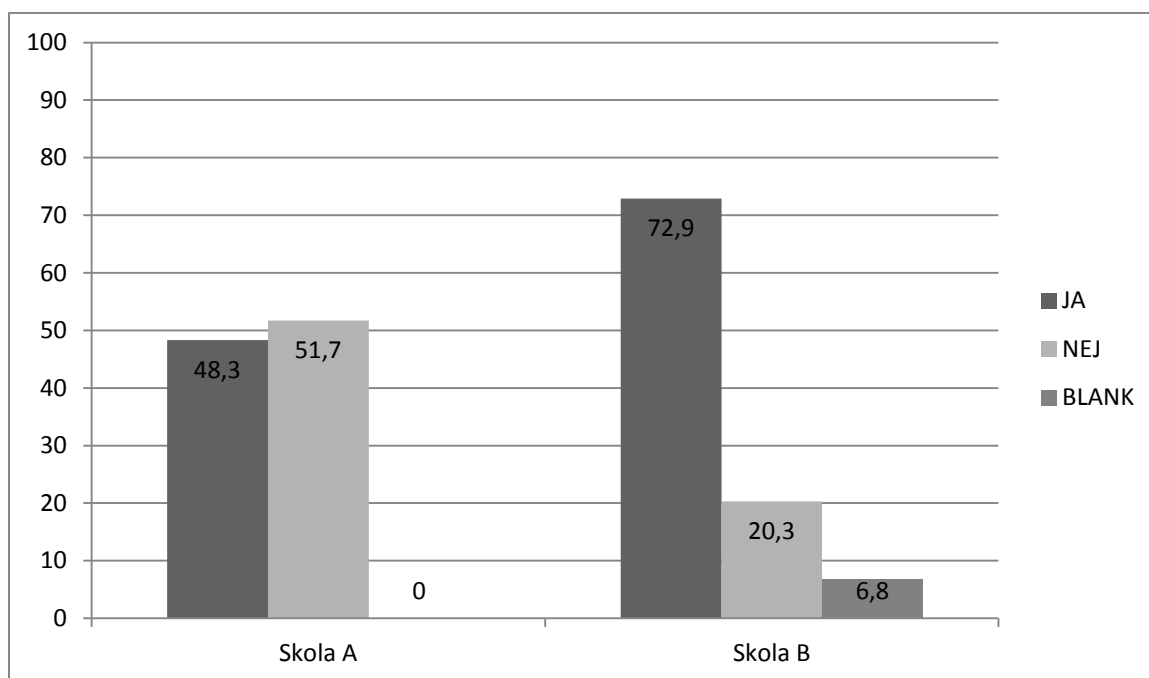
De som svarar ”JA” och lämnar kommentarer skriver;

”Till viss del.”

”Delvis”

5.2.3 Schema

Den åttonde frågan i enkäten riktade in sig på schemaläggningen; ”Har du fått vara med och planera ditt schema?”

Figur 8 ”Schema”

Fler än hälften, 51,7 %, på Skola A svarar ”NEJ” och lite mindre än hälften, 48,3 %, svarar ”JA”. På Skola A finns inga blanka röster på fråga åtta. Två av eleverna som svarar ja skriver följande kommentarer;

”Vi har ändrat vissa saker på det färdiggjorda schemat”

”Gjort vissa ändringar men inte planerat det från grunden”

En elev som svarat ”NEJ” på Skola A skriver;

”Förutom på fredag.”

Tre stycken elever som svarar ”NEJ” på Skola A skriver;

”vet inte”

Elever från Skola B svarar ”JA” till nästan 73 % och drygt 20 % svarar ”NEJ”. Nästan sju procent svarar blankt och av de som svarar ”JA” ger följande kommentarer;

”Väldigt bra att få vara med och bestämma och påverka detta.”

”Flyttat lektioner, mm.”

”Vi fick säga senare vad vi tyckte men vi fick inte/kunde inte flytta så mycket.”

”Med liten påverkan.”

”Delvis”

Av de elever som svarar ”NEJ” på Skola B kommer följande kommentarer;

”Inte mycket”

”Vi sa vad vi tyckte men de brydde sig inte”

Elever som svarar blankt skriver;

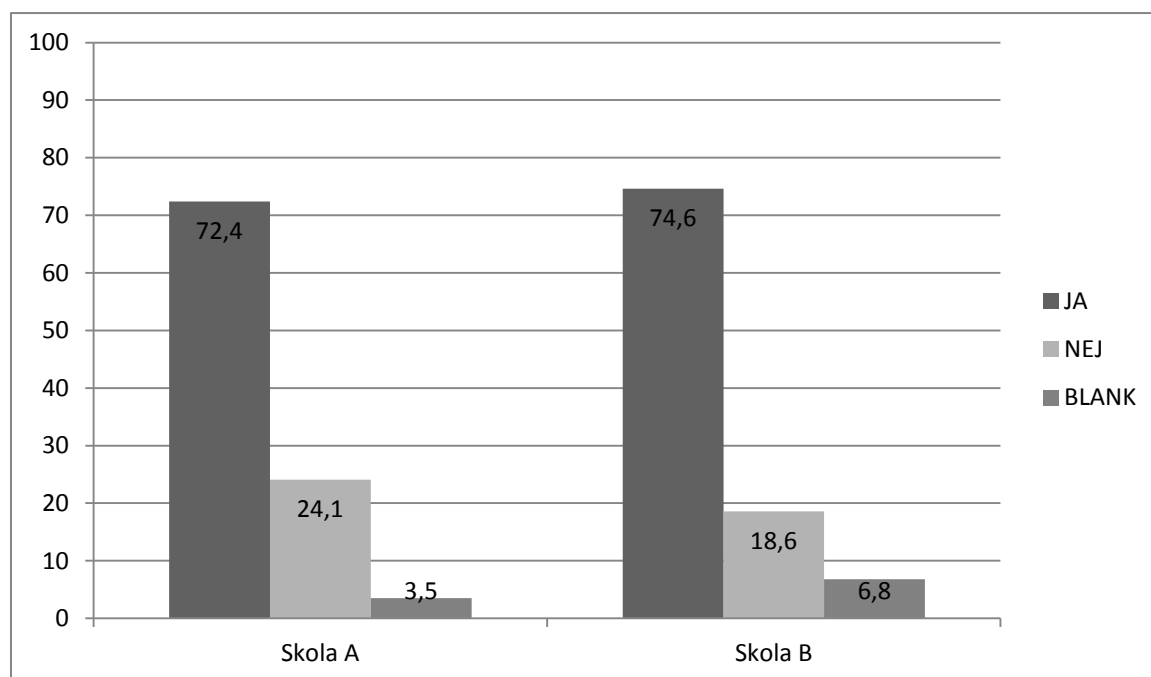
”Nja till viss del.”

”Inte tillräckligt”

”Till viss del”

5.2.4 Påverka sina kunskaper

Fråga nio i enkäten är ”Får du vara med och påverka hur du ska utöka dina kunskaper och ditt lärande?” och nedan redovisas elevernas svar.

Figur 9 ”Påverka sina kunskaper”

På skola A svarar 72,4 % ”JA” och motsvarande procenttal på Skola B är 74,6. ”NEJ” svarar 24,1 % på Skola A och på Skola B svarar 1,6 % ”NEJ”. De blanka rösterna är 3,5 % på Skola A och 6,8 % på Skola B.

En elev som svarar ”JA” kommenterar;

”Till viss del”

Kommentarer av elever som svarar ”JA” på Skola B;

”Vet ej.”

”Inte så mycket”

Det finns också kommentarer från de elever som svarar blankt på Skola B;

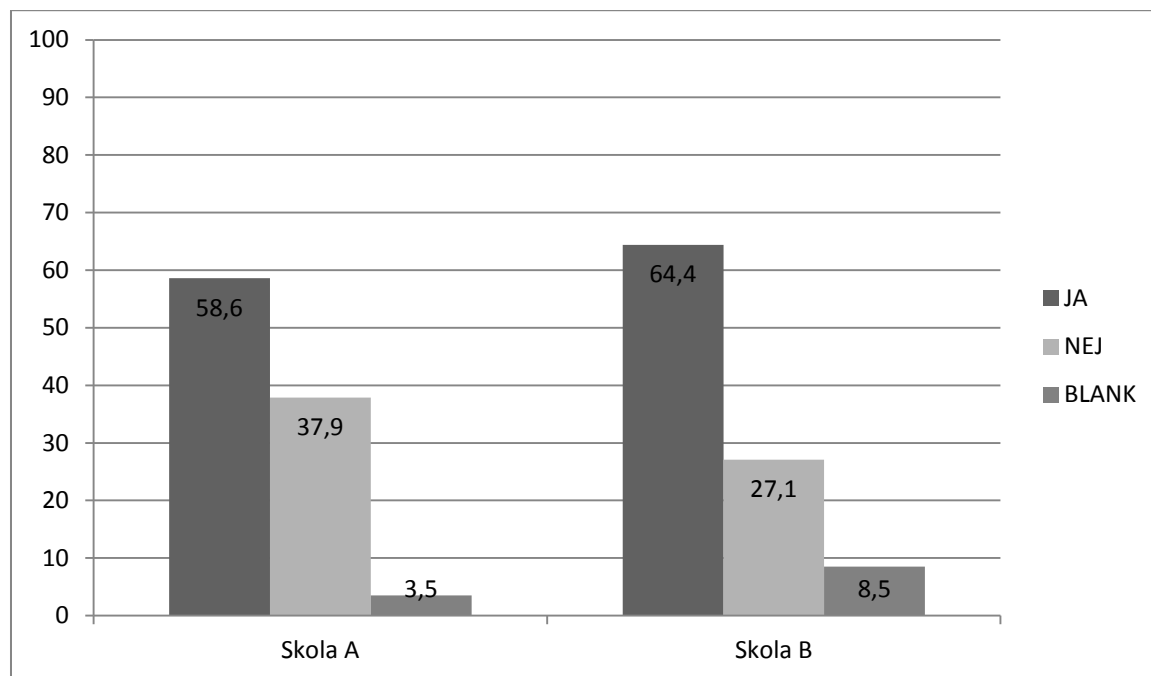
”Vad betyder det?”

”För det mesta”

”Ibland”

5.2.5 Testa sina kunskaper

Enkätens tionde fråga handlar om tester av kunskaper; ”Kan du vara med och bestämma hur du vill att dina kunskaper ska testas?” Nedan syns svaren på den frågan.

Figur 10 ”Testa sina kunskaper”

Skola A har drygt 59 % ”JA”-svarare och nästan 38 % svarar ”NEJ” medan 3,5 % svarar blankt. På Skola B är det drygt 64 % som svarar ”JA” och drygt 27 % som svarar ”NEJ”.

Två kommentarer finns från elever på Skola A som svarar ”JA”;

”Ibland.”

”Till viss del”

Av de elever som svarar blankt kommenterar en elev;

”Vet inte”

Skola B har 8,5 % blanka röster på frågan om de får vara med och bestämma hur deras kunskaper testas.

Kommentar till fråga tio från Skola B;s elever som svarar ”NEJ”;

”Det ska alltid vara skriftliga prov inget praktiskt testas”

”Man kan inte diskutera med lärare eller rektor om något. De dem säger/bestämmer gäller.”

”Hatar prov.”

Elever som svarar "JA" på Skola B kommenterar;

"Till viss del"

"Ibland"

Slutligen skriver de elever som svarar blankt på Skola B följande;

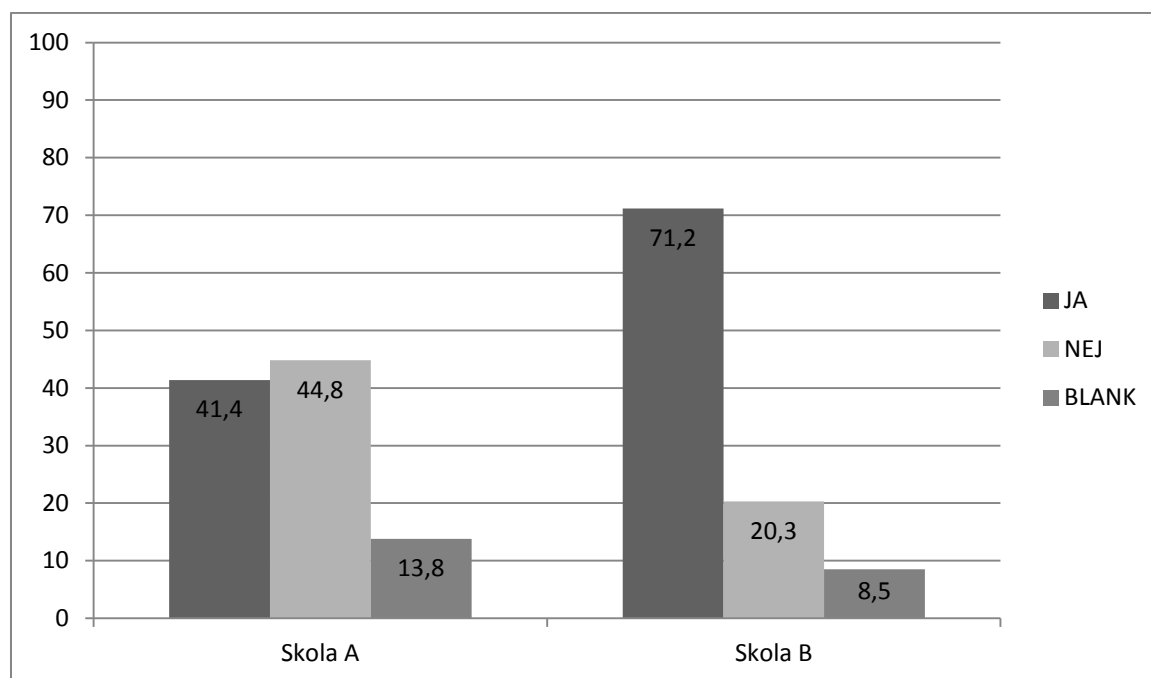
"Ibland"

"Ja till viss del"

"oftast"

5.2.6 Fysiska miljön

Enkätens elfte fråga handlar om den fysiska miljön; ”Kan du påverka hur det ser ut, det vill säga den fysiska miljön, på din skola?”

Figur 11 ”Fysiska miljön”

Skola A:s elever svarar ”JA” till drygt 41,4 % och ”NEJ” till 44,8 % samt 13,8 % ger blanka röster. På Skola B är det drygt 71 % som svarar ”JA”, drygt 20 % svarar nej och 8,5 % av Skola B:s elever ger blanka röster.

På Skola A skriver tre av eleverna som svarar blankt kommentarerna;

”Man får inte släcka lamporna”

”Alltså ibland”

”Vet inte”

På Skola B ger eleverna som svarat ”JA” följande kommentarer;

”I elevrådet.”

”Inte skräpa ner.”

”Med liten påverkan genom elevrådet men dem flesta förslagen sågas.”

”Delvis”

De elever som svarar blankt, på Skola B, skriver;

”jo, nej, jag vet inte. Alla påverkar väl lite.”

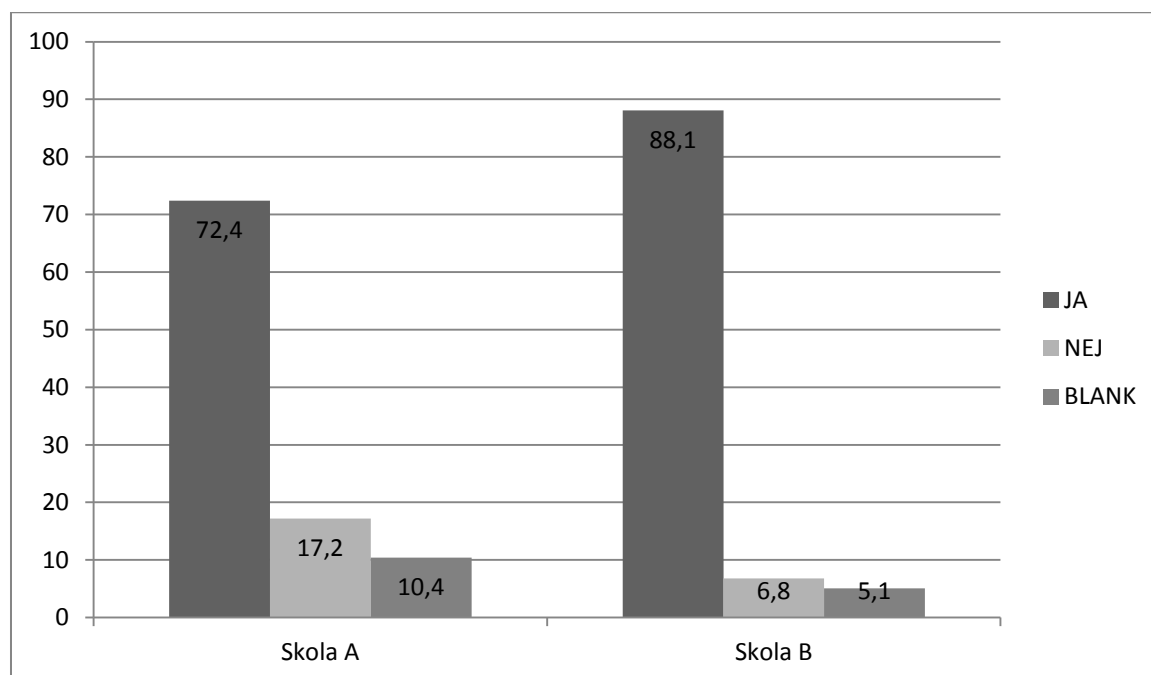
”Ibland”

”Ibland, till viss del”

”Vi kan säga till men inget görs åt det”

5.2.7 Elevråd

Fråga nummer tolv i enkäten är ”Har ni elevråd på skolan?” och nedan redovisas svaren.

Figur 12 ”Elevråd”

På Skola A svarar drygt 72 % ”JA” och motsvarande på Skola B är drygt 88 %. ”NEJ” svarar 17,2 % elever på Skola A och motsvarande på Skola B är 6,8 %. 5,1 % på Skola B ger blanka svar medan det är lite mer än dubbelt så många blanka röster på Skola A; 10,4 %.

På Skola A ges följande kommentarer av en elev som lämnar blank röst;

”Vi har det på schemat men vi har det aldrig”

En annan elev på Skola A som svarar ”JA” skriver;

”Ingen använder det.”

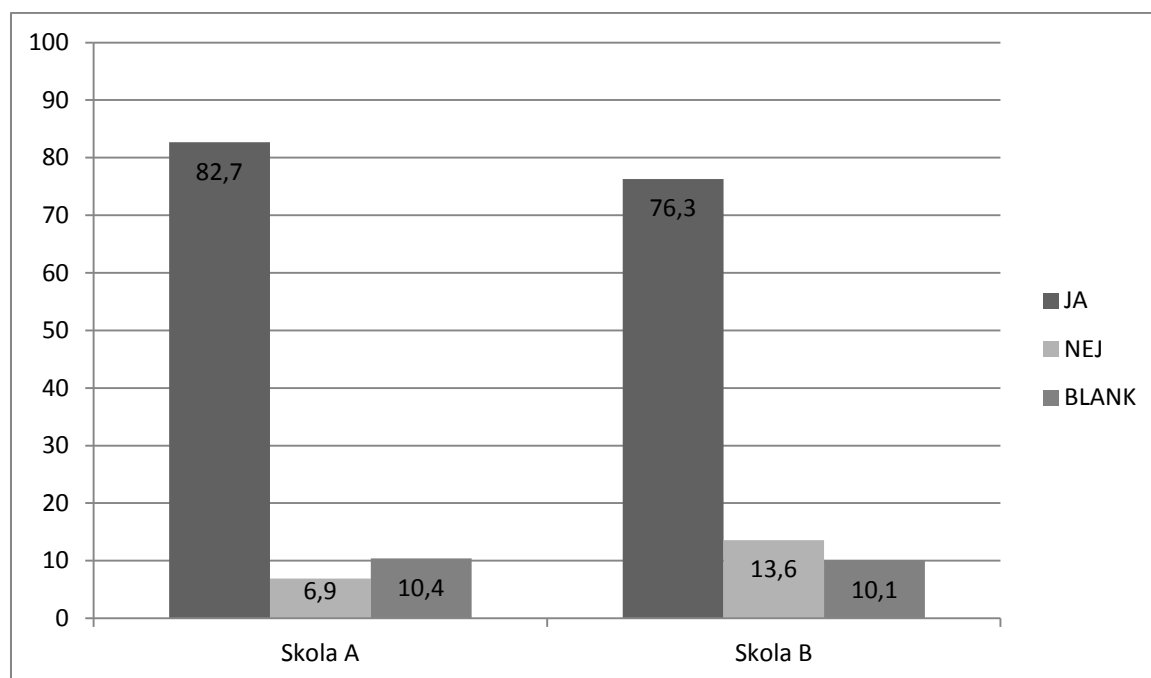
På Skola B kommenterar två elever som ger blanka svar;

”vet ej”

”Det tror Jag!”

5.2.8 Elevskyddsombud

Den sista inflytandefrågan är enkätens fråga tretton; ”Finns det elevskyddsombud på din skola?”

Figur 13 ”Elevskyddsombud”

På Skola A svarar 82,7 % att det finns elevskyddsombud och 6,9 % svarar ”NEJ”. På Skola B svarar drygt 76 % ”JA” och 13,6 % ”NEJ”. De blanka rösterna är på Skola A 10,4 % och på Skola B 10,1%.

Kommentarerna från de som svarar ”JA” på Skola A är;

”Jag tror det, men vet personligen inte någon som är det.”

”Vet ej vem personen är.”

På Skola B är kommentarerna ungefär desamma som på Skola A av de som svarar ”JA”;

”Men elever vet inte vem dem är.”

”tror de i alla fall”

”Det är jag, så klart.”

”det finns men dem gör inget”

En elev på Skola B som lämnar svaret ”NEJ” kommenterar;

”Behövs ej.”

Two commentaries are found from students who leave blank answers at Skola B;

"Inte vet Jag, vem?"

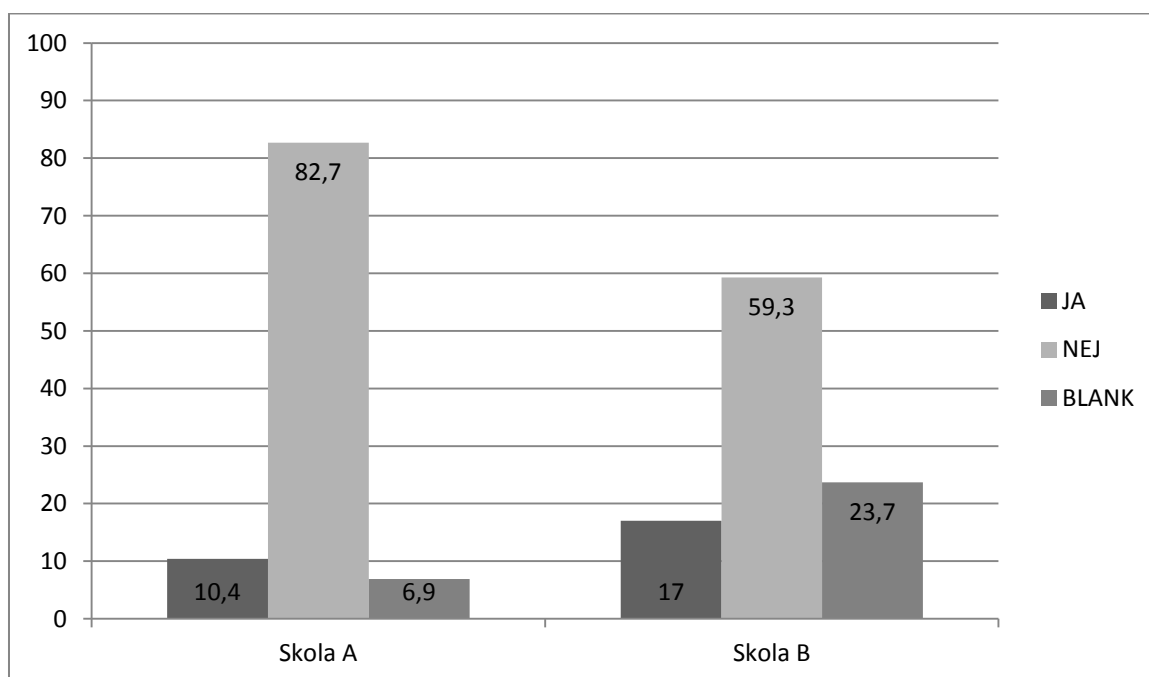
"Vet ej"

5.3 Övriga frågor

Svaren på enkätens sista två frågor redovisas här och frågorna är av mer allmän karaktär.

5.3.1 Motto

Den första av de övriga två frågorna är; ”Har din skola något motto/slogan eller någon speciell värdegrund (eller ledstjärna kallas det också ibland)?”

Figur 14 ”Motto”

En efterföljande uppmaning finns efter frågan att delge sin skolas motto; ingen kommentar finns dock.

Skola A;s elever svarar ”JA” till 10,4 % och motsvarande på Skola B är 17 %. ”NEJ” svarar 82,7 % på Skola A och 59,3 % på Skola B. De blanka rösterna är på Skola A nästan sju procent och på Skola B 23,7 %.

Av de som svarar blankt finns följande kommentar på Skola A;

”ingen aning”

På Skola A skriver de som svarar ”NEJ”;

”Inte vad jag vet” (två stycken)

”jag vet då inte om vi har det.”

”Ingen aning”

På Skola B finns följande kommentarer av de som svarar ”JA”;

"Ingen aning!"

"Alla ska gå ut skolan med fullständiga betyg"

"Vet ej"

"Tror det är om att all energi skall vara miljövänlig."

"Jobba, plugga hela livet!"

"tror väl de"

Två stycken elever skriver samma kommentar;

"Alla ska gå ut med fullständiga betyg."

De som svarar "NEJ" på skola B skriver ungefärligen likartade kommentarer;

"Vet inte om den har det."

"Vet inte"

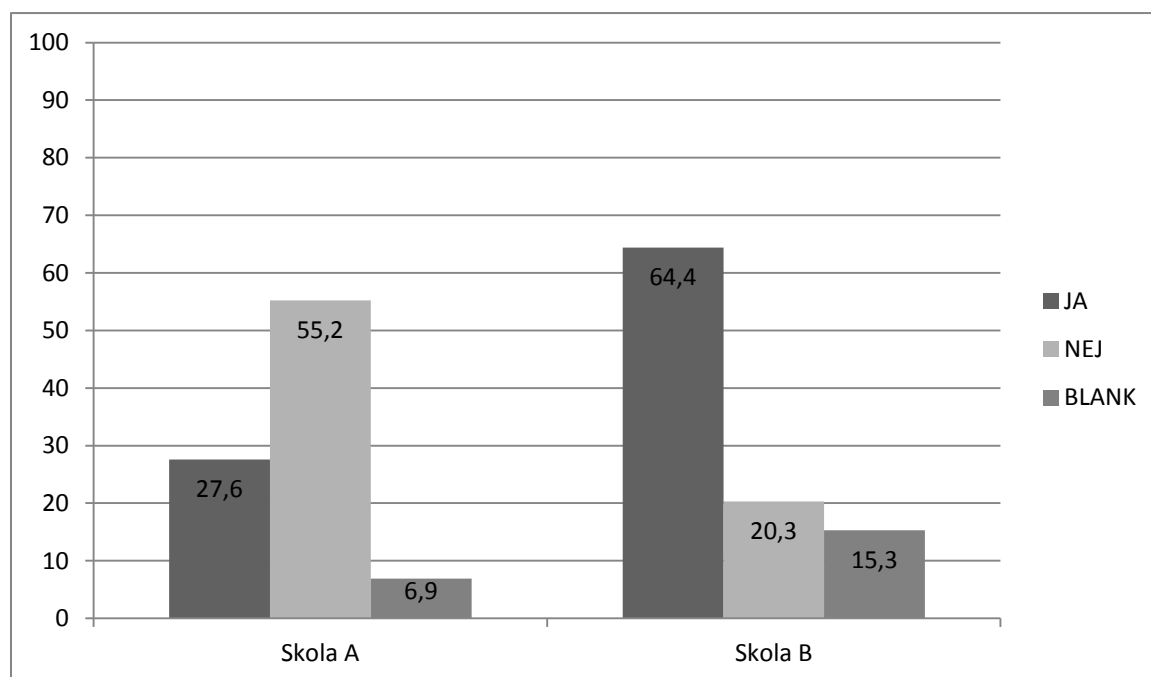
"Inte då vad jag vet"

Tre stycken, som lämnar blankt svar, lämnar följande kommentar;

"Vet ej."

5.3.2 Stolt

Den sista frågan handlar om stolthet; ”Är du stolt över din skola?” och nedan redovisas svaren.

Figur 15 ”Stolt”

”JA” svarar 27,6 % på Skola A och 64,4 % på Skola B; ”NEJ” svarar 55,2 % på Skola A och 20,3 % på Skola B. De blanka rösterna är på Skola A nästan sju procent och på Skola B 15,3 %.

På Skola A svarar en av de elever som ringar in svarsalternativ ”NEJ”;

”Är inte stolt men skäms inte heller över skolan”

De elever vid Skola A som ger blankt svar skriver;

”Allt är relativt”

”Nja, är inte stolt, men man skäms inte heller över skolan”

”Vet ej”

En elev som svarat ”JA” kommenterar följande;

”Den är fin”

På Skola B finns följande kommentarer från elever som svarar blankt;

”Till viss del”

”Varken ja eller nej. Mycket är bra & mycket är dåligt.”

”varför det?”

”kan ja väll inte påstå”

”Bror på”

”Varken eller”

Eleverna på Skola B som svarar ”NEJ” kommenterar följande;

”Jag förstår inte varför man ska vara stält över skolan man går i”

”Som sagt väldigt dålig kvalite på utbild och planering”

”Vi är så pass liten skola.”

Sedan finns kommentarer från de elever som svarar ”JA”;

”visst”

”självlart”

”Till viss del”

”Men inte med vår rektor”

”Men inte med rektorn”

5.4 Elevernas reflektioner

Enkäten avslutas med en uppmaning till eleverna att skriva ner sådant de själva vill tillägga och det redovisas i detta kapitel.

5.4.1 Eget tillägg

Som avslutning på enkäten ges uppmaningen; ”Är det något särskilt du tycker är viktigt angående elevinflytande och/eller någonting du vill tillägga så gör det här nedan!”

På Skola A ger tre av eleverna kommentarer;

”Jag tycker att man som elev ska få vara med och lägga sitt schema, då hade man inte fått så många långa håltimmar. Jag tycker att alla lärare ska se till så att man kara kurserna.”

”Att man vet att man har rättigheter och skyldigheter.”

”Inge slagsmål/bråk och alla är trevliga mot varandra.”

På skola B finns följande kommentarer;

”Maten är viktig för oss elever för att prestera bra.”

”Mysig skola, bra kontakt med lärarna, möjlighet att påverka olika saker, bra miljö. Bra skola att rekommendera till andra.”

”Att ha aktiviteter med alla klasser, så alla lär känna varandra.”

”Man ska lyssna mer på vad eleverna säger, de vet hur mycket de orkar.”

”Jag tycker att lärare och rektorer ska lyssna mer på eleverna”

”Det räcker inte med att eleverna får säga till, man måste lyssna på dem med. Skolan måste även leva upp till det de lovar när de värvar folk till skolan.”

”Dåligt”

”Nå inte”

”Nej” (två stycken)

”Nej!”

”Nej...”

”NEJ”

”Grymt”

”Lärarna är inkompetenta”

”Nej, Ingenting!”

”Jo.”

”Skönt att gå ut skolan (:”

6 Diskussion

I detta kapitel diskuteras metod och resultat i separata kapitel.

6.1 Metoddiskussion

Enkätens frågor är ganska korta och koncisa och ger ingen ingående förklaring. Detta kan vara en brist dock valde jag att göra så för att inte komplicera dem och få dem att bli alltför tvetydiga. Flera frågor liknar de frågor som elever tillfrågas i andra sammanhang som rör elevdemokrati i form av inflytande och trivsel (*Guiden; allt elevråd och elevkårer kan göra*, 2009). Validiteten kan till viss del ifrågasättas exempelvis avseende frågor som är svåra att mäta såsom trivsel.

Svarsalternativen är endast ”JA” eller ”NEJ” och en av tendenserna som syns i kommentarerna är att några av eleverna troligtvis har valt att lämna blank röst på grund av detta. Det kan vara en brist att ha för få svarsalternativ om jag är ute efter att få in så många adekvata svar som möjligt. Jag har valt att låta de elever som lämnat blankt på några frågor att komma till tals i de fall de lämnat kommentarer. Undersökningen blir sålunda till viss del kvalitativ dock med begränsningar. Intervjuer hade kunnat göra min studie mer kvalitativ och därmed ge arbetet större djup och bredd i och med att respondenterna hade fått sätta mer prägel samt räta ut eventuella frågetecken dels ifall de inte förstår frågan och dels då det gäller mina funderingar kring svaren. Intervjuer skulle ge en större bredd och/eller vidareutvecklat svaren.

Bortfall finns på grund av olika orsaker. På Skola B var orsaken sjukfrånvaro och på Skola A angavs att flertalet elever inte har kvar särskilt många lektioner eller skolarbete då det är i slutet på terminen. De som går i årskurs tre tar snart studenten och en av klasserna hade i stort sett avslutat sitt program.

Förhoppningen var att jag skulle få in ett ungefärligen lika antal ifyllda enkäter från de två skolorna för att kunna göra adekvata jämförelser. För att få ett statistiskt säkerställt antal krävs cirka 100 svar vilket jag också hade förhoppningen att få in. Verkligheten blev dock en annan och den totala summan för de två skolorna blev 88 stycken (59 stycken på friskolan och 29 stycken på den kommunala skolan) och utifrån dessa 88 enkäter kan jag se tendenser till hur elever ser på sin skolgång avseende inflytande och trivsel. Reliabiliteten kan bli lägre av att antalet enkätsvar inte blev det önskade.

Att mäta trivsel gör, som sagt, validiteten diskutabel eftersom alla utgår från sitt eget tyck och tänk; svaren beror också på många tillfälliga orsaker såsom exempelvis dagsform. Jag tycker ändå att det är viktigt att på olika sätt försöka få veta hur eleverna trivs i skolan eftersom det är en viktig faktor för att kunna utveckla sitt lärande och då trivsel är ett resultat av skolans arbete med elevdemokrati. Eftersom de flesta svarat antingen ”JA” eller ”NEJ” istället för att lämna blankt svar på trivselsfrågorna, förutom på frågan om det är roligt att komma till skolan vilken har en ganska hög frekvens av blanka svar samt då Skola A:s elever har lämnat flertalet blanka röster avseende skolmaten, anser jag att svaren på trivselsfrågorna har relativt hög validitet.

Inflytandefrågorna är lättare än trivselsfrågorna att mäta och dessa går att stämna av med styrdokumentet. I styrdokumentet finns klart och tydligt angett hur eleverna ska få möjlighet att påverka sin skolsituation. (SFS 2010:800, Sveriges Riksdag 2012; SFS 2011:185, Sveriges Riksdag, 2012; Skolverket, 2011)

Frågan om skolan är mysig är den som känns svårast att validera av frågorna i enkäten. Jag valde att ta med den ändå eftersom trivsel överlag är något som är subjektivt och som är individen förbehållet att tycka och tänka om. Smaken på maten är svår att gradera och/eller validera eftersom också det är individuellt. Smaken på maten påverkas också av andra faktorer såsom lokal, bemötande, tid och utseende. Näringsriktigheten är förstås svår för eleverna att veta exakt men frågan fick ändå kvarstå eftersom det kan finnas kunskap hos eleverna vilken jag inte känner till samt att det är elevernas uppfattning och kunskaper jag efterfrågar.

Eftersom ett motto eller en slogan kan sägas vara grunden till allt fortsatt arbete på skolan ville jag fråga om elevernas kunskaper kring detta. Kanhända hade frågan passat bättre såsom en inflytandefråga men står nu såsom övrig fråga. Mottot visar på skolans mål och/eller profilering och dessa ska tas fram gemensamt av alla i skolan. Ifall att elevdemokrati genomsyrar skolan bör mottot vara känt för eleverna (Jörbeck & Levén, 2003; Norell Beach & Berg-Danielsson, 2000; *Guiden; allt elevråd och elevkårer kan göra*, 2009).

Den sista frågan om huruvida eleverna är stolta över sin skola skulle eventuellt istället ha ingått i trivselsfrågorna eftersom den inte går att mäta och känns som en trivselsfråga. Stolthet över skolan kan ge en fingervisning om hur man upplever kvalitet, tillhörighet och gemenskap och därmed även det egna ansvaret och inflytandet.

6.2 Resultatdiskussion

I detta kapitel kommer jag att diskutera mina resultat utifrån mitt syfte och de arbetsfrågor jag har i anslutning till syftet.

6.2.1 Inflytande; diskussion

Elevernas upplevelse av sitt inflytande i sin studiemiljö visar på stor spridning. Möjligheterna att planera sitt schema, provformer, hjälpmedel, sin påverkan på sina egna kunskaper och den fysiska miljön är det många som inte ser sin delaktighet i. Detta resultat kontrasterar mot skollagens tydliga lagtext att eleverna ska ges möjlighet att påverka sin utbildning (SFS 2011:185, Sveriges Riksdag, 2012).

Avseende inflytandet upplever sig eleverna vara mer delaktiga på Skola B än eleverna vid Skola A. I frågorna som behandlar elevskyddsombud och elevråd kan dock ingen större skillnad utläsas skolorna emellan. För att stimulera till lärande behövs inflytande och insyn, empowerment som Ahlberg skriver om, i sin studiekontext. Stigendal betonar, också han, hur viktig det är med att ha inflytande i sin studiemiljö för att ha en ultimat lärandesituation (Ahlberg, 2001; Stigendal, 2004).

Drygt hälften av eleverna vid Skola A svarar att de har en individuell studieplan (ISP) vilket visar på att de har fått liten tid till hjälp, planering och insikt i sin egen studiegång. På Skola B är det nästan 80 % som svarar att de har en individuell studieplan. Studieplanen är viktig att arbeta med kontinuerligt för att individen ska få vetskap om sin situation samt kunna påverka densamma.

På Skola A svarar cirka 40 % av eleverna att de inte kan påverka hjälpmedlen som används i undervisningen; över 50 % att de inte kan påverka sitt schema; 40 % att de inte kan påverka

hur deras kunskaper ska mätas och nästan 45 % svarar att de inte kan påverka sin fysiska miljö. Det är en stor del av eleverna på Skola A som känner att de inte har möjlighet att påverka sin studiekontext. På Skola B märks det att eleverna upplever ett betydligt större inflytande men angående sin påverkan på hur deras kunskaper ska testas har Skola A och Skola B ganska liknande procenttal i sina ja-svar; drygt 58 % respektive drygt 64 %. Svaren är en tydlig markör att arbetet med inflytande och elevdemokrati är alldeles för dålig vid skola A och vid Skola B kan det bli bättre.

Avseende frågorna om elevråd och elevskyddsombud svarar en majoritet av eleverna att dessa finns vid bägge skolorna dock finns flera som svarar att det inte finns samt lämnar blanka svar; sammantagna nej-svar och blanka svar angående elevråd är på Skola A nästan 30 % och på Skola B drygt 10 % samt angående elevskyddsombud över 17 % respektive över 23 %. I de fall eleverna inte känner att de kan påverka själva så finns elevrådet och/eller elevskyddsombud att vända sig till för att göra sin röst hörd. Att såpass många inte känner till om dessa på Skola A finns visar på bristande information och/eller arbete med elevdemokrati. Information om och kring skulle kunna underlätta för skolan och eleverna i deras påverkansarbete. Enligt lagtexten ska medlemmar i skolornas olika forum ges möjlighet att komma med sina synpunkter då beslut ska tas vilket borgar för inflytande (Sveriges Riksdag, 2012).

Det entreprenöriella lärandet anser att demokrati och inflytandefrågor är de absolut viktigaste faktorerna för att skapa en god lärandemiljö, tillsammans med interaktion i gruppen, både för den enskilda eleven och i gruppen med dess dynamik. Eleverna ska uppmuntras i sin delaktighet för att kunna utvecklas. Inflytandet och delaktigheten som det entreprenöriella lärandet förordar ger återkopplingar till trivseln, då de hänger samman, och därmed till lärandelust i en positiv spiral (Westlund & Westlund, 2010; Otterborg, 2011).

6.2.2 Trivseldiskussion

På frågan om eleverna tycker det är roligt att komma till skolan har flera lämnat blanka svar; på Skola A över 20 % och på Skola B över 15 %. Det kan tyda på att just denna fråga var den som var svårast att svara på/validera för samtliga elever avseende trivselsfrågorna. Denna trivselsfråga var den fråga som skolorna var mest lika i svaren då Skola B hade drygt 62 % ja-svar gentemot nästan 59 % på Skola A.

En fråga i enkäten hade 0 % blanka röster på respektive skola och det är frågan om trygghet. De flesta av eleverna svarar att de känner sig trygga på skolan; 93,1 % på Skola A och 94,9 % på Skola B. Att känna trygghet i den miljö individen ska vara och verka i under tre år är en förutsättning för att skapa en god studiekontext. Även om 100 % naturligtvis är det ultimata resultatet angående trygghet; ingen ska behöva känna otrygghet i skolan, bådär resultatet gott inför vidare arbete med elevdemokrati och god studiemiljö.

Majoriteten på Skola A, 58,6 %, svarar att deras skola inte är mysig medan majoriteten på Skola B, 81 %, svarar att deras skola är mysig.

Förutom frågan om det är roligt så hade drygt 17 % på Skola A lämnat blanka röster i frågan som rör skolmaten vilket kan tyda på att min fråga var otydlig då jag inte bara efterfrågar vad man tycker om skolmatens smak utan också om den är näringsriktig. På Skola A är det en stor majoritet som inte tycker att maten är god; över 72 %. Maten med dess kontext har en stor betydelse för elevernas trivsel och att kunna påverka detta område är viktigt (SECO, 2010).

Avseende elevernas trivsel i de övriga frågorna anser jag att jag utifrån enkätsvaren kan dra slutsatsen att de flesta på Skola B trivs i sin skola. Nästan 85 % på Skola B och över 90 % på Skola A är nöjda med sin utbildning och det tillsammans med att över 90 % av eleverna känner sig trygga i skolan anser jag visar på att man avseende dessa aspekter sett trivs väl på både Skola A och Skola B.

Trivseln hänger samman med inflytandet och det ansvar eleverna fått möjligheten att ta eftersom att eleverna känner delaktighet och därmed trygghet. Tryggheten skapar vidare lust att lära (Dovemark, 2007).

6.2.3 Skillnader och likheter mellan Skola A och Skola B

Storleken på skolorna samt personalens sammansättning och storlek påverkar också elevernas trivsel och inflytande. Skola B är en liten, enparallellig skola med ett arbetslag på fem personer (antalet lärare varierar dock utifrån vilka kurser som ges; man samverkar med andra skolor, vilka är både gymnasium och grundskola, så en del lärare är ambulerande) som träffas regelbundet både naturligt genom att de har gemensamma raster och gemensam lunch (vilken ingår som arbetsförmån).

Pedagogerna har schemalagda pedagogiska konferenser utöver de obligatoriska personal- och elevvårdskonferenserna. Vid Skola A har man inte gemensamma luncher med vare sig annan personal eller med eleverna. Personalkonferenserna vid Skola A är inte varje vecka och ingen regelbundenhet finns i de pedagogiska konferenserna utan det pedagogiska arbetet kan eventuellt avhandlas under en så kallad "A-dag" ("A-dag" är en arbetsdag då eleverna har lov; exempelvis brukar de två första dagarna eleverna ha sommarlov vara "A-dagar").

Att ha en anställd som städar, pyntar och umgås med eleverna utan att ställa några krav såsom pedagog kan vara en av anledningarna till att friskolans elever upplever större trivsel och inflytande. Vid den kommunala skolan finns ingen sådan personal att tillgå som umgås med; eller utmed, eleverna. Däremot finns flera yrkesgrupper att tillgå inne i den kommunala skolans lokaler vilka inte finns inne i Skola B såsom till exempel studievägledare, sjuksköterska och kurator.

Den kommunala skolan inrymmer cirka 600 elever och fem rektorer och lokalerna är stora och utspridda över ett stort område. Rektorer och expedition ligger avskilt från elevernas utrymme genom bland annat låsta dörrar. På Skola B är det mindre yta att vara på och lärare och rektor finns i direkt anslutning till elevernas lokaler. Skola A har traditionella klassrum medans Skola B har kombinerat traditionella klassrum med öppna ytor. Klassrummen är inte egna enheter inne i skollokalerna.

Anledningarna till att eleverna känner större trivsel och inflytande på Skola B kan vara den direkta kontakten, närheten till varandra och kommunikationen som friskolan har i sin enhet i jämförelse med den kommunala skolans mer slutna, traditionella form både gällande kontakten mellan elever och lärare samt hur skolans fysiska miljö är utformad. Skollokalernas utformning har stor betydelse för att kunna ha en bättre dialog, och därmed större elevinflytande och elevpåverkan, vilket Tham påpekar och Appel diskuterar (Tham, 1998; Riddersporre, 2006).

Skillnaderna skolorna emellan kan vidare återfinnas i de lokala styrdokument. Skola A har inte värderat arbetet med elevdemokrati fastän det finns ansatser i den ganska tunna arbetsplanen. På Skola B pågår ett ständigt kvalitetsarbete i vilket en tydlig arbetsgång och utvärdering av elevinflytande återfinns. Att uppdatera sitt pågående arbete och göra avstamp i gällande styrdokument är nödvändigt för att hålla utvecklingen och dialogen kring skolutvecklingen vid liv. Att ha ett pågående arbete med skolutveckling och kvalitetsarbete är en förutsättning för att skapa en skola som stimulerar lärandet (Jörbeck & Levén, 2003).

Ytterligare en faktor vilken kan göra skillnad i skolornas demokratiska arbete kan vara den tydliga profilering Skola B har utåt sett, exempelvis på sin hemsida. Det finns ingen tvekan om vad skolan fokuserar på vilket är svårt att få insikt om i Skola A. Denna tydliga profilering till trots känner inte majoriteten av eleverna till vilket motto eller värdegrund Skola B har även i de fall som eleverna svarat att det finns ett motto på skolan. På Skola A var det endast drygt 10 % av elever som svarade att deras skola har ett motto i jämförelse med Skola B:s 17 %. Mottot, eller värdegrunden, är viktig att ha som en gemensam bas (Jörbeck & Levén, 2003, Norell Beach & Berg-Danielsson, 2000; *Guiden; allt elevråd och elevkårer kan göra*, 2009).

Stor skillnad märks mellan skolorna när det gäller stoltheten över sin skola. Fler än hälften av eleverna på Skola A har svarat att de inte är stolta över sin skola medans nästan 65 % är stolta över Skola B. Detta kan bero på att man på Skola A inte har tillräckligt med inflytande och ges tillfälle till att ta ansvar och prägla sin skola och relatera till sin omgivning vilket fler av eleverna på Skola B får göra (Dovemark, 2007).

Till vissa av frågorna fanns inga eller knapphändigt med kommentarer medan andra frågor gav flera kommentarer. Skola A:s elever gav få kommentarer i jämförelse med Skola B vilket ger upphov till nya funderingar och frågeställningar kring varför det är på det viset. Intressant är det onekligen att skillnaderna är stora mellan Skola A och Skola B i detta hänseende. Jag tror att Skola B har kommit längre i sitt arbete med inflytande och elevdemokrati liksom den entreprenöriella inriktningen förespråkar vilket ger avtryck i enkätens kommentarer och att det omvända gäller för Skola A.

Sammantaget finns nästan 200 kommentarer från eleverna upptagna i studien. Av dessa är cirka 75 % av kommentarerna gjorda av elever från Skola B. Alla frågor kommenteras av någon elev och endast en fråga har eleverna på Skola A ingen kommentar till och det är frågan om trygghet. Skillnaden i antalet kommentarer kan vara att eleverna vid Skola B är vana vid att dela med sig av sina synpunkter och att delta i den demokratiska processen med exempelvis kvalitetsarbetet och sin egen studiekontext. Vid Skola A kanske man inte ser sin egen delaktighet och/eller tror sig inte bli lyssnade till.

De kommentarer som eleverna ger anser jag visar på att de vill ha mer att säga till om och att de vill bli lyssnade till i större omfattning än nu. Detta är också något jag kan konstatera efter att ha gjort min studie om elevinflytande. Att hålla dialogen kring skolans utveckling levande och synliggöra elevernas möjligheter till påverkan gör att skolan uppdaterar sitt demokratiska arbete.

6.3 Avslutande reflektioner

Min enkätstudie visar på att det finns mycket att arbeta vidare med för att stärka elevernas känsla av medbestämmande och inflytande. Till viss del finns ljusglimtar i och med att

eleverna anser sig vara nöjda med sin utbildning och då de flesta trivs på sin skola. Angående inflytandefrågorna anser jag att det finns mycket övrigt att önska då elevernas känsla av medbestämmande och inflytande måste stärkas för att skapa starkare och säkrare individer och en trovärdig och hållbar demokrati. Elever skulle behöva tas mer på allvar och lyssnas till så att de känner att de har en reell del i sin egen situation och att de deltar i den demokratiska processen. Kontentan av att lyssna mer till eleverna blir att vi tillsammans skapar en trivsammare kontext och stärker samt för vidare demokratiska principer.

Genom ett fortlöpande och systematiskt kvalitetsarbete torde lösningar till kommande arbetsmetoder, vilka stärker demokratin och därmed elevinflytandet, hittas. Vi som verkar i skolan, både personal och elever, skulle därmed komma mer till tals i ämnet och känna delaktighet i detta gemensamma arbete. Dessutom skulle inte ämnet falla i glömska utan tankar och idéer skulle aktualiseras. Arbetet med demokrati och skolutveckling blir aldrig ”färdigt” utan är en ständigt pågående, och levande, process. Vi som arbetar i skolan måste se över vår egen syn på inflytande- och demokratifrågor samt arbeta med dessa kontinuerligt. Detta för att kunna vara med och skapa en bra grund för de vi arbetar för och för de skolan är till för; eleverna och deras föräldrar.

6.4 Förslag på vidare forskning

Inflytande, demokrati, trivsel och dialog är områden vilka inbjuder till mycket funderingar och under arbetets gång har min nyfikenhet i ämnet vuxit. Kopplingar mellan arbetsliv och skola skulle vara intressanta att studera för att se likheter och skillnader mellan arbetstagare och elever; Kopplingar mellan arbetsledare och pedagoger samt arbetsgivare och uppdragsgivare likaså. Det torde finnas mycket att lära från arbetslivsområdet avseende medbestämmande och vilka skyldigheterna och rättigheterna är och borde vara. Dessutom jämföra lagstiftningen avseende miljön och miljöpåverkan hos skolan och olika företag.

Ytterligare ett intressant område är att se hur, och om, elevinflytandet präglas av hur det ser ut på högre nivå i skolväsendet. Paralleller kanske kan dras mellan universitetsstudenter och elever vid våra grund- och gymnasieskolor samt mellan pedagoger och ledning vid respektive skola. Traditionen kan vara det som följer med oss på samtliga stadier och utbildningsområden och oavsett hur mycket vi läser i lagar och paragrafer och oavsett hur mycket vi studerar så följer vi ett gammalt mönster och gör inte som vi lär.

Studien fokuserar på en kommunal skola och en friskola. Huruvida skillnaderna och likheterna mellan dessa är slumpartade eller om de visar på en faktisk situation skulle vara än ett område att forska vidare kring. I sådana fall skulle det också vara givande att titta på detta förhållande på både mikro- och makronivå. Naturligtvis skulle en sådan forskning också söka anledningarna till skillnader och likheter såsom till exempel geografiskt läge, sociala och/eller ekonomiska förhållanden.

Under arbetets gång har jag funderat alltmer på hur vi i skolan ska gå tillväga med elevinflytandet. Det vill säga hur ska vi praktisera detta i realiteten? Antagligen är detta en av svårigheterna för oss verksamma i skolan. Vi förstår lagar och paragrafer; vi förstår nyttan med elevinflytande och vi förstår att vi måste förändra vårt arbete men vi kommer inte riktigt fram till hur. Mycket av den litteratur jag läst ger bra tips och råd om hur man stärker det demokratiska arbetet i skolan.

En brist i mycket av den forskning som finns är att det sällan är några elever som får komma till tals. Eleverna som det egentligen handlar om kommer, paradoxalt, i skymundan även i forskningen och litteraturen om elevinflytande. Appels artikel tar upp lite om hur äldre ”framgångsrika” personer ser tillbaka på sin skolgång samt hur de upplever sin kompetens och här kan man skönja vilken betydelse inflytande har för dem under deras utbildning då de menar att denna så kallade informella kunskap haft en betydligt viktigare del i deras framgång i jämförelse med den formella (Riddersporre, 2006).

Pedagogernas förhållande till elevinflytande är också något som intresserar. Är pedagogerna på det klara med styrdokumentens texter kring ämnet och hur ser de på detta i allmänhet samt i sin profession? Finns det verklig vilja att arbeta med elevdemokrati och varför/varför inte? Finns det en förklaring att se hos ledningen och/eller ledningens syn på sin personal och sina elever?

Elevinflytande och trivsel i förhållande till den bedömning eleverna får är ännu en aspekt vilken torde vara intressant ur forskningssynpunkt. Är betygen bra för individer som känner att de har inflytande och trivs eller vice versa. Har hela grupper med elever bra betyg på skolor där eleverna känner att de har inflytande eller vice versa och så vidare.

Referenslista

- Ahlberg, A. (2001). *Lärande och delaktighet*. Lund: Studentlitteratur.
- Alfakir, N. (2004). *Skapa dialog med föräldrarna: integration i praktiken*. (1. uppl.) Hässelby: Runa.
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. (2., [uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. (2., uppdaterade [och utök.]. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Björklund, M. & Paulsson, U. (2003). *Seminarieboken: att skriva, presentera och opponera*. Lund: Studentlitteratur.
- Bouakaz, L. (2009). *Föräldrasamverkan i mångkulturella skolor*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Chomsky, N. (2000). *Chomsky on miseducation*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield
- Dewey, J. (1999). *Demokrati och utbildning*. Göteborg: Daidalos.
- Dewey, J. (1980). *Individ, skola och samhälle: pedagogiska texter*. Stockholm: Natur och kultur.
- Dovemark, M. (2007). *Ansvar - hur lätt är det?: om ansvar, flexibilitet och valfrihet i en föränderlig skola*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Dysthe, O. (1996). *Det flerstämmiga klassrummet: att skriva och samtala för att lära*. Lund: Studentlitteratur.
- Fölster, S., Morin, A. & Renstig, M. (2009). *Den orättvisa skolan*. Stockholm: Hjalmarson & Högberg.
- Guiden: allt elevråd och elevkårer kan göra*. (1. uppl.) (2009). Stockholm: Elevrörelsens förlag.
- Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. (2., [rev. och utök.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Holmgren, C. (2009). *Den företagsamma skolan: en processtudie*. Örebro: Forum för småföretagsforskning (FSF).
- Jönsson, B. & Wickenberg, P. (1992). *På goda grunder: inspirationsbok om miljö för lärare och andra framtidsarbetare*. Höganäs: Wiken.
- Jörbeck, A. & Levén, S. (2003). *Vinnande skola i dag och i morgon*. Stockholm: Gothia.
- Lindgren, A. (red.) (1994). *Utmaning: om elevinflytande i skolan*. Göteborg: Gothia.

- Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011.* (2011). Stockholm: Skolverket.
- Norell Beach, A. & Berg-Danielsson, M. (2000). *Goda grunder och pedagogiska möjligheter.* (1. uppl.) Stockholm: Rädda barnen.
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2011). *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv.* (3. uppl.) Stockholm: Liber.
- Otterborg, A. (2011). *Entreprenöriellt lärande: gymnasieelevers skilda sätt att uppfatta entreprenöriellt lärande.* Diss.. Jönköping.
- Riddersporre, B. (red.) (2006). *Utbildningsledarskap: nu och i framtiden.* Lund: Studentlitteratur.
- SkolaA den 22 03 2012
- SkolaAA den 11 05 2012
- SkolaB den 22 03 2012
- Stigendal, M. (2004). *Framgångsalternativ: mötet i skolan mellan utanförskap och innanförskap.* Lund: Studentlitteratur.
- Strömquist, S. (2006). *Uppsatshandboken: råd och regler för utformningen av examensarbeten och vetenskapliga uppsatser.* (4. uppl.) Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Sundgren, G. (1996). *Kunskap och demokrati: om elevers rätt till en egen kunskapsprocess.* Lund: Studentlitteratur.
- Sverige. Myndigheten för skolutveckling (2008). *Vi lämnar till skolan det käraste vi har -: om samarbete med föräldrar - en relation som utmanar.* Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Sveriges elevråds centralorganisation (2007). *Elevskyddshandledningen.* (1. uppl.) Stockholm: Norstedts juridik.
- Sveriges Riksdag, SFS 2010:800. Skollag. Stockholm: Utbildningsdepartementet, (2012)
- Sveriges Riksdag, SFS 2011:185 den 20 03 2012
- Tham, A. (1998). *Jag vill ha inflytande över allt: en bok om elevinflytande i skolan från Skolverket.* Stockholm: Statens skolverk.
- Westlund, M. & Westlund, C. (2010). *Så tänds eldsjälar: en introduktion till entreprenöriellt lärande.* (2. rev. uppl.) Sunne: Me University.

(Bilaga 1)

Jag skriver ett examensarbete om elevers trivsel och inflytande under den gymnasiala tiden. För att kunna göra detta behöver jag ta del av dina åsikter i ämnet.

Ringa in det svarsalternativ som passar och *skriv gärna en kommentar till ditt svar!*

Program/klass:

Skola:

Ort:

Tjej eller kille:

TRIVSELFRÅGOR

Känner du dig nöjd med din utbildning?

JA

NEJ

Är det roligt att komma till skolan?

JA

NEJ

Känner du dig trygg i skolan?

JA

NEJ

Är det mysigt i din skola?

JA

NEJ

Serveras god och näringsriktig skolmat?

JA

NEJ

FRÅGOR OM INFLYTANDE

Har du en egen individuell utvecklingsplan (IUP)?

JA NEJ

Har du fått möjlighet att påverka vilka hjälpmedel som används i undervisningen?

JA NEJ

Har du fått vara med och planera ditt schema?

JA NEJ

Får du vara med och påverka hur du ska utöka dina kunskaper och ditt lärande?

JA NEJ

Kan du vara med och bestämma över hur du vill att dina kunskaper testas?

JA NEJ

Kan du påverka hur det ser ut på din skola?

JA NEJ

Har ni elevråd på skolan?

JA

NEJ

Finns det elevskyddsombud på din skola?

JA

NEJ

ÖVRIGA FRÅGOR

Har din skola något motto/slogan eller någon speciell värdegrund (eller ledstjärna kallas det också ibland)?

JA

NEJ

Skriv vilket mottot/värdegrunden är!

Är du stolt över din skola?

JA

NEJ

Är det något särskilt du tycker är viktigt angående elevinflytande och/eller någonting du vill tillägga så gör det här nedan!

TACK för din medverkan!

Med Vänliga Hälsningar Linda Wiksten, lärarstuderande vid Luleå Tekniska Universitet
VT 2012